ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№№152-153 (23.561) ● 2017 гъэм шыщхьэуIум (августым) и 10, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр тумэнитIщ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Налшык къалэ округым и щIыналъэм щыщ Iыхьэм мардэ пыухыкIахэр (карантин) щхьэщыхьыжыным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Унафэ

«Ветеринарием и Iэхуэкlэ» 1993 гъэм накъыгъэм и 14-м къащта Урысей Федерацэм и Закон №4979-1-м ипкъ иткIэ, Налшык къалэ округым и щIыналъэм хьэщхьэрыIуэ узыр зэрыщагъэкIуэдам къыхэкIыу:

1. Мардэ пыухыкIахэр (карантиныр) щхьэщыхьжын Налшык къалэ округым и щIыналъэм щыщу Маяковскэм, Уэлджырым, Толстоим я уэрамхэм, Къэбэрдей уэрамым я къуэхьэм къриубыдэ Iыхьэм.

2. Къару имыIэжу къэлъытэн «Налшык къалэ округым и щIыналъэм щыщ Iыхьэм мардэ пыухыкIахэр (карантин) щыгъэувыным и Iуэхукlэ» 2017 гъэм мэкъуаугъуэм и 8-м Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм къыдигъэкIа унафэ №53-РГ-м.

3. Мы Унафэм къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэ КIУЭКIУЭ Юрий

Налшык къалэ
2017 гъэм шыщхьэуIум и 9-м
№86-РГ

Налшык къалэ округым и щIыналъэм щыщ Iыхьэм мардэ пыухыкIахэр (карантин) щыгъэувыным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Унафэ

Налшык къалэ округым и щIыналъэм хьэщхьэрыIуэ уз зэуэлIа псэущхьэ щыIэу къызэрахутам къыхэкIыу, «Ветеринарием и Iуэхукlэ» 1993 гъэм накъыгъэм и 14-м къащта Урысей Федерацэм и Закон №4979-1-м и 17-нэ статьям тету икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Ветеринариемкlэ и управленэм и унафэщIым 2017 гъэм шыщхьэуIум и 4-м №938/02-1547-м щIэту къыгъэхьа тхыгъэм ипкъ иткIэ, хьэщхьэрыIуэ узыр гъэкIуэдын мурадкIэ:

1. Налшык къалэ округым и щIыналъэм щыщу къуэхьэпIэмкIэ Налом и уэрамым, ищхъэрэмкIэ Щоджэным и уэрамым, къуэкIыпIэмкIэ Малэ уэрамым, ипщэкIэ щIыпIэ Iэнэщым я къуэхьэм къриубыдэ Iыхьэм мардэ пыухыкIахэр (карантин) махуэ 60 пIалъэкIэ щыгъэувын.

2. Карантиныр щыщIыIэ зэманым мы унафэм и пункт 1-м къыщыгъэлъэгъуа щIыпIэм унагъуэ псэущхьэхэр, абыхэм джэдухэмрэ хьэхэмрэ, къыщрагъэкIухьыну, псэущхьэхэр щагъэхьэкIэуну, апхуэдэу унагъуэ псэущхьэмкIэ сату щащIыну хуиткъым.

3. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Ветеринариемкlэ и управленэм хуэгъэувын хьэщхьэрыIуэ узыр гъэкIуэдыным хуэгъэзэ Iуэхуэхэр Налшык къалэ округым и щIыналъэ администрацэм щIыгъуу зэхилъхьэу игъэзащIэну.

4. Мы Унафэм къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэ КIУЭКIУЭ Юрий

Налшык къалэ
2017 гъэм шыщхьэуIум и 9-м
№87-РГ

● Лыгъэ

Локъуэ Харитон псори ирогушхуэ

Налшык къалэм щыщ зауэлI-интернационалист Локъуэ Харитон илэжьа зыхуэбгъэдэн щымыIэ Iуэхур - зэрыныкъуэдыкъуэм щхьэкIэ къимыгъанэу парашютклэ къызэрельэр хуигъэпсащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 460-рэ зэрырикъуэм.

Афганистаным щекIуэкIа зауэм ныкъуэдыкъуэ хэхъуэхьахэм я урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм и «Ветеран» Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ зэгухьэныгъэм и тхьэмадэ Былымгъуэт Бесльэн абы теухуауэ жиIащ: «Мы Iуэхум сэ хуабжьу сегъэпIейтей: ныкъуэдыкъуэу, уи ныбжьыр илъэс 54-м нэсауэ апхуэдэ Iуэхум зеппщытыну тыншкъым. Ауэ псори хъарзынэу зэфIэкIащ икIи Локъуэм нобэ дрогушхуэ».

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

● Мэшыкъуэ-2017

Къэбэрдей-Балъкъэрым и махуэр ягъэлъапIэ

Мэшыкъуэ щекIуэкI щIалэгъуалэ зэхьхьэм щыщхьэуIум и 7-м Къэбэрдей-Балъкъэрым и махуэр щагъэлъэпIащ. Лъэпкъ къафэхэмкIэ, ерыскъымрэ щэнхабзэ беймкIэ гъэнщIауэ щыта а махуэр гуимыхуж хъуат.

УТЫКУМ и зы лъэныкъуэм лъэпкъ шхыныгъуэхэр берычэту зытелъ Iэнэхэр къызэрыщегъэувэкIам къыщынэмыщIауэ, ахэр зэрапщэфIым и щэхуэхэр ныбжьыщIэхэм къащIэнуи Iэмал яIащ. Утыкум и адрей Iыхьэм Шэджэм щIыналъэм сабий творчествэмкIэ и ешдагIэм и гъэсэн щIыкIуэм я IэдакъэщIэкIхэм я гъэлъэгъуэныгъэ гъэщIагъэн къыщIэзIуахат. Абы щIыпIэкIуэнут упщIэм къыхэщIыкIа хьэпшыпхэр, щыкIэ зэIуща гуащхэр, алэрыбгъуэхэр, нэгъуэщIхэри.

Дзэлыкъуэ щIыналъэм щIэныгъэ гуэдзэныкIэ и центрым щеджэ щыкIуэхэм я IэдакъэщIэкIхэри утыку кърахьат. А егъэджакIуэ Iэпэ Iэсэхэм уагъэ зэрызэIуащIэр, дыщэидэ зэрыщIыр абдеж щагъэлъэгъуащ.

- Ди республикэм къыбгъэдэкIыу мы гъэм щIалэгъуалэ зэхьхьэм цIыху 205-рэ къэкIуащ. Абыхэм я щIэныгъэм хагъэхъуэну, къыхалъхьэ Iуэхуэгъэ гъащIэм хапщэну хущIокъуу. Шэч хэмылъу, дэри ди гуапэ хъунут абыхэм я мурадым гъащIэ игъуэтыну, ауэ мы зэхьхьэм ахущэрыкIуа къудейр куэдкIэ къахуэщхьэпэнущ. НыбжьыщIэхэм я проектхэм унэтIыныгъэ куэд къызэщIабыдэ - спорт, егъэджэныгъэ, творчествэ, гъэсэныгъэ. Мы гъэм гулыитэ щхьэхуэ хуащI гупым яхэмызагъэ ныбжьыщIэ еIуящIэхэм ядэIэпыкъуным, - къыджиIащ КъБР-м икIа гупым я унафэщI **Кабуловэ Зитэ**.

Анзори хуабжьу дыхуэарэзыщ.

Мы гъэм къэкIуа сабийхэр 9-нэ классым щIэс зэклассэгъуэрщ. Ялъагъу псори яфIэгъэщIагъуэну я махуэхэр зэрыкIуэм къеГъэлъэгъуэ яIуэтэжынрэ ягу къагъэкIыжынрэ я куэду зэрыкIуэжынур.

- Сэ я ныбжь сабийхэр аращ Налшык, - жиIэ гупым я пашэ бзылъхугъэ, егъэджакIуэ Натхъуэ Симэ. - Сабийхэми сэри Къэбэрдейр хуабжьу дигу ирихьащ, и хьэуари кIабэзэщи, и щхьэантIагъэхэри дахэщи, гум зимыгъэнщIу апхуэдэщ. Гулъытэрэ пщIэуэ къыгъуащIым тIокIу дегъэхуекIытэж, дыкъэзыгъэблэгъахэр апхуэдизкIэ къытхуэнабдзэгубдзаплъэщи. Тхьэр арэзы къахухъу. Сабийхэм ялъагъу псори яфIэтельыджэщ, иджыри екъэжакъыми, етIуанэу къызэрытрагъэзэным и Iуэху зэрахуэ. Щхьэпэ дыдэу къызэолъытэ Иорданием, Тыркуи, мэздэгу адыгэхэм ящIащ сабийхэри дыдейхэри зэгуусэу къызэрырагъэблэгъар. Хьэрыпхэм, тыркухэм, журтхэм, урысхэм яхэс сабийхэр адыгэбзэкIэ зэпсэльэн фIэкIа нэгъуэщI Iэмал иIэкъыми, зэрыхъум хуэдэу зэгуроIуэ, ныбжьэгъу зэхуэхъуэхэщи, анэдэлхубзэр нэхъыбэу къагъэсэбэн, зрагъащIэ.

НыбжьыщIэхэр редакцэм нэжэгужэу щIэкIыжащ Абхъазым и утым щекIуэкI бэрэжьей джэгум хэтыну.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

КъБР-м и махуэр Мэшыкъуэ щыщагъэлъапIэм ди республикэм къыбгъэдэкIыу абы хэтащ УФ-м и Къэрал Думэм и депутат **Геккиев Заур**, КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ - егъэджэныгъэмкIэ, щIэныгъэмрэ щIалэгъуалэм я Iуэхуэмкlэ и министр **Емуз Нинэ**, КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ, олимп чемпион **Къардэн Мурат**, режиссёр, композитор **Хьэжьрокъуэ Сулътан** сымэ. Ахэр хэгъэгум и щIыуэпсым иIэ ныкъуэсныгъэхэм, егъэджэныгъэ Iуэхум, Мэшыкъуэ утыку къыщрахьэ лэжьыгъэхэр республикэм зэрыщагъэзэщIэным, зэрызыщрагъэужьыным, нэгъуэщIхэми тепсэльыхьащ.

- Хуабжьу си гуапэ мэхъу, къэрал Iуэху зеэныхьэфын куэд къызэрыфхэтыр. Фи проектхэр пхьыбгъэкIауэ фыкIуэжмэ, ар гъэзэщIэныкIэ дыдэIэпыкъунущ, - жиIащ Емуз Нинэ.

ЩIалэгъуалэр апхуэдэ зэхьхьэ инхэм зэрыкIуэм мыхьэнэшхуэ зэриIэм теухуауэ щытащ Геккиев Заур жиIари. Абы и псалъэм къыхигъэщащ ди республикэр куэдкIэ зыщыгугъ щIалэгъуалэ зэриIэм зэрыригушхуэр.

- КъыхэзгъащIу сыхуейт зы илъэсым нэхърэ адрейм мы зэхьхьэр зэрефIакIуэр, нэхъ гъэщIагъэуэну къызэрызэрагъэпэщыр. Фэ къыфщIыгугъ хэгъэгур зэрывмыгъэщIэхъуныр быдэу си фIэщ мэхъу, дэ куэдкIэ дыфщогугъ. Мыри зыщывмыгъэгъупщэ: гуп ухъуу зыгуэр зэбгъэхъулIэну нэхъ тыншщ, уи закъуэу зыгуэр, - жиIащ Къардэн Мурат.

Хъыжьрокъуэ Сулътан жиIащ: «Дэ дызэкъуэзыгъэувэр ди республикэм, къэралым дахуэщхьэпэну дызэрыхущIэкъурц. Мурад фщIам фызэрыхуэкIуэр мы зэхьхьэм наIуэ щохъу. Нэхъыщхьэр гъуэгу пэжым фытемыкIынырщ, къэралым къыфхуищI дзыхьыр вгъэпэжынырщ».

«Мэшыкъуэ-2017» щIалэгъуалэ зэхьхьэм и пресс-Iэнатlэ.

Мы махуэхэм

Шыщхьэуlум и 10, *махуэку*

♦**Эквадор Республикэм и щхьэхуитныныгъэм и махуэщ**. 1809 гъэм ар Испанием къызэрыкIам теухуа унафэ къащтащ, ауэ къэрал щхьэхуит щыхъупар 1822 гъэрщ.

♦**1793 гъэм** дунейм и музей нэхъ ин дыдэхэм ящыщ, Париж дэт Лувырыр цIыхухэр щыхьэну, абы зыщапльхьыну хуиту къызэIуахащ.

♦**1833 гъэм** Чикагэ и лъабжьэр ягъэтIылъащ. А зэманым ар цIыху щитI иримыкъу щыпсэу Уинди-Сити къуажэ цIыкIуат.

♦**1876 гъэм** Канадэм щыщ Онтарио штатым и Брантфорд къалэм дунейм щыяпэу телефонкIэ ипсэлъыкIри, Белл Александр зыпищIащ абы километр 13-кIэ пэжьжьэ Париж къалэм.

♦**1889 гъэм** Инджылызым щыщ Райлэндс Дэн зи щхьэтепIэр щхьэщыпIуантIэ хъу птулькIэ къызэрыгупсысам щыхьэт техъуэ тхыль къратащ.

♦**1921 гъэм** РСФСР-м пощт маркэхэр къыщыдагъэкIыу щIадзащ.

♦**1985 гъэм** Джексон Майкл доллар мелуан 47,5-кIэ «Битлз» гупым и уэрэд псори къищэхуащ.

♦Урыс, совет тхакIуэ **Зощенкэ Михаил** къызэралъхурэ илъэси 121-рэ ирокъу.

♦КъБР-м и цIыхубэ тхакIуэ, щIэныгъэлI **Нало Ахьмэд-хъан** къызэралъхурэ илъэс 96-рэ ирокъу.

♦КъБР-м щэнхабзэмкIэ щыщ зиIэ и лэжьакIуэ **Емуз Гъузер** къызэралъхурэ илъэс 88-рэ ирокъу.

♦Къэрал, жылагъуэ лэжьакIуэ, «Горянка» газетым и ятIонэрэ редактору щыта **Сэбаншы Роззэ** къыщалъхуа махуэщ.

♦Театрымрэ киномрэ я актёр щIэрыIуэ, СССР-м и цIыхубэ артист **Стриженов Олег** и ныбжьыр илъэс 88-рэ ирокъу.

♦Литературовед, Дагъыстэным щыIэх зиIэ и егъэджакIуэ **Ержыб Аслъэн** и ныбжьыр илъэс 87-рэ ирокъу.

♦Къэрал къуплькъущIэ, политик **Собчак Анатолий** къызэралъхурэ илъэс 80 ирокъу.

♦Сирием къикIыжа щIэныгъэлI, тхакIуэ **Къумыкъу Мамдух** и ныбжьыр илъэс 77-рэ ирокъу.

♦Совет актёр, режиссёр, тхакIуэ **Смехов Вениамин** и ныбжьыр илъэс 77-рэ ирокъу.

♦Медицинэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор, КъБР-м щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Мызэщ Борис** и ныбжьыр илъэс 77-рэ ирокъу.

♦УсакIуэ, тхакIуэ, «Адыгэ амазонкэхэр» романыр зи Iэдакъэщ1кI **Ахьмэт Мувез** и ныбжьыр илъэс 69-рэ ирокъу.

♦Испанием къыщалъхуа, США-м щыпсэу киноактёр цIэрыIуэ **Бандерас Антонио** и ныбжьыр илъэс 56-рэ ирокъу.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык уэфIу щыщытынущ. Хуабэр махуэм и градус 31 - 32-рэ, жэщым градус 20 - 22-рэ щыхъунущ.

Шыщхьэуlум и 11, *мэрем*

♦**1845 гъэм** Урысейм щыяпэу Петербург щаIащ бахъэкIэ лажьэ мафIэгъу. Ар трагъэвуауэ щытащ Петербургрэ Москварэ зэпызыщIэ гъущI гъэзгум.

♦**1928 гъэм** Москва къыщызэIуахащ Ябэ союзпсо спартакиадэр.

♦**1959 гъэм** Москва къыщызэIуахащ «Шереметьево» аэропортыр. Абы ябэу къыщетIысэхащ Ленинград къилъэтыкIа Ту-104 кхъухьлъатэр.

♦**1973 гъэм** СССР-м телевиденэ нэхъыщхьэм игъэлъэгъуэн щIидзащ, серие куэд хъу «Семнадцать мгновений весны» фильмыр. Семёнов Юлиан и повестыр и лъабжьэу ар игъэуват Лиозновэ Татьянэ.

♦**1979 гъэм** Днепродзержинск къалэм пэмыжьжьэу уэгум щызэхьэхуащ Ту-134 кхъухьлъатитI. Абыхэм иса цIыхуи 178-р иукIащ, Ташкент къалэм и «Пахтакор» командэм щыщ футболист 17-ри абыхэм яхэту.

♦КъБР-м и цIыхубэ артист, УФ-м щIыхь зиIэ и артист **Къаздэхъу Сулътан** къызэралъхурэ илъэс 83-рэ ирокъу.

♦Пакистаным и президенту щыта **Мушарраф Первез** и ныбжьыр илъэс 74-рэ ирокъу.

♦Медицинэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор, РАЕН-м и членкорреспондент, КъБР-м щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Елгъэр Анатолий** и ныбжьыр илъэс 72-рэ ирокъу.

♦Экономикэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъМУ-м и профессор **Дзыхьмыщ1 Иринэ** къыщалъхуа махуэщ.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык уэфIу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 26 - 29-рэ, жэщым градус 17 - 19 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар
ЖЬЭКIЭМЫХУ Маринэщ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ1 МУСУКОВ Алий

Кфар-Камэ щыщ ди хьэщIэхэр

● Лъэпкъ Iуэху

Мы махуэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щохьэщIэ Кфар-Камэ къуажэм (Израиль) къикIа сабийхэр Адыгэ бзаджэ редакцэм и хьэщIэщым щыригъэблэгъащ «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхьэ, Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ Хьэфыщ1э Мухьэмэд.

ГЪУРКЪУЖЬХЭ, Лыщ1эхэ, Щоджэнхэ, Тхьэухьуэхэ, Жэмыфхэ, Бжьэдыгъухэ, Хьэтыкъуейхэ, Натхъуэхэ, Ачмыжьхэ ящыщ щIалэхэмрэ пщащэхэмрэ Мухьэмэд щигъэгъуэзащ зи унафэщI газетым и редакцэм щекIуэкI лэжьыгъэм. Газетыр тхьэмахуэм тхуэ къызэрыдэкIыр, тхыгъэхэр нэхъыбэу адыгэ Iуэхум теухуауэ зэрыщытыр, хамэ къэрал щыпсэу ди лъэпкъыгъуэхэм я дежи щIэхьщIэхыу зэрынэсыр жиIащ Мухьэмэд. Езыр Израилым блэнейрэ зэрыщыIар, абы щыпсэу адыгэхэр фIыуэ зэрицIыхур, я псэуклэм зэрыщыгъуаззэр къыхигъэщри, хэкужьым ис адыгэхэм я щыIэкIэр яхуиIуэтащ.

НыбжьыщIэхэр яфIэгъэщIэгъэнхэмкIэ ещIащ редактор нэхъыщхьэм икIи абы жэуапхэр къаритащ. КъищынэмыщIауэ, абыхэм къыджалэжащ тхьэмахуэ лъандэрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым щалъэгъуачэр ягу зэрырихьар, хуабжьу я нэгу зэрызрагъэужьар. «Iащхьэмахуэ лъапэ, Гуэл щхъуантIэхэр щыпIэ телъыджэщ, хэкум и дахагъэр мис абдеж щытлъэгъуащ, апхуэдэуи къызэпаи дыдэтати, хэкурысхэм я нэжэгужагъэ, я гуапагъэр зыхэзгIащ», - жаIащ ныбжьыщIэхэм.

Кфар-Камэ дэсым и процент 90-р шапсыгъащ, ныбжьыщIэхэм къэбэрдей диалектыр я щIэщыгъуэщ. АдыгэбзэмкIэ дерсхэр драгъэкIуэкI абыхэм, икIи къыхагъэщ нэхъ зэхащIыкI зэрыхъуар. Тыркум, Иорданием, Осетие Ищхъэрэ - Аланием къикIа адыгэ сабийхэм я гъусэу «Къурш псынэм» щыIуэ араущи, ахэри ныбжьэгъу ящхъэхуащ, бзэр зрагъэщIэныкIэ сэбэп мэхъу а гупыр махуэ псом зэрызэщIыгъур.

- КъБР-м Граждан зыкIагъуэ Iуэхущ1апIэхэм ядэлэжьэнымрэ лъэпкъ Iуэхухэмкlэ и управленэм дыкъригъэблэгъауэ дыщыIэу араущ дэ хэкужьым, - жеIэ гупым и пашэ Iэпщэ Рустам. - Хуабжьу къыдолIаIэ, гугъу зыкъыддрагъэхь, ди нэгу зыщиужьын зы щIыпIи, тфIэщIыщIагъуэн зы Iуэхуи къамыгъанэу программэ дахэ зэхалъхьауэ абы тету махуэхэр догъакIуэ. Сыхуейт управленэм и унафэщI КIурашын Анзор абы щхьэкIэ фIыщIэ хуэсщIыну, апхуэдэуи абы и лэжьакIуэ, дэ махуэ къэс ди гъусэ Дзасэжь Анзор хуабжьу дыхуэарэзыщ.

Мы гъэм къэкIуа сабийхэр 9-нэ классым щIэс зэклассэгъуэрщ. Ялъагъу псори яфIэгъэщIагъуэну я махуэхэр зэрыкIуэм къеГъэлъэгъуэ яIуэтэжынрэ ягу къагъэкIыжынрэ я куэду зэрыкIуэжынур.

- Сэ я ныбжь сабийхэр аращ Налшык, - жеIэ гупым и пашэ бзылъхугъэ, егъэджакIуэ Натхъуэ Симэ. - Сабийхэми сэри Къэбэрдейр хуабжьу дигу ирихьащ, и хьэуари кIабэзэщи, и щхьэантIагъэхэри дахэщи, гум зимыгъэнщIу апхуэдэщ. Гулъытэрэ пщIэуэ къыгъуащIым тIокIу дегъэхуекIытэж, дыкъэзыгъэблэгъахэр апхуэдизкIэ къытхуэнабдзэгубдзаплъэщи. Тхьэр арэзы къахухъу. Сабийхэм ялъагъу псори яфIэтельыджэщ, иджыри екъэжакъыми, етIуанэу къызэрытрагъэзэным и Iуэху зэрахуэ. Щхьэпэ дыдэу къызэолъытэ Иорданием, Тыркуи, мэздэгу адыгэхэм ящIащ сабийхэри дыдейхэри зэгуусэу къызэрырагъэблэгъар. Хьэрыпхэм, тыркухэм, журтхэм, урысхэм яхэс сабийхэр адыгэбзэкIэ зэпсэльэн фIэкIа нэгъуэщI Iэмал иIэкъыми, зэрыхъум хуэдэу зэгуроIуэ, ныбжьэгъу зэхуэхъуэхэщи, анэдэлхубзэр нэхъыбэу къагъэсэбэн, зрагъащIэ.

Ныбжьыщ1эхэр редакцэм нэжэгужэу щIэкIыжащ Абхъазым и утым щекIуэкI бэрэжьей джэгум хэтыну.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

КIуэкIуэ Юрий УФ-м Кавказ Ищхъэрэм и Iуэхухэмкlэ и министрым и къуэдзэ Резников Андрей игъуэ нэмысу дунейм зэрехыжам къыхэкIыу абы и унагъуэм хуогузавэ

И ныбжьыр илъэс 49-нэм иту дыгъуасэ дунейм ехыжащ Урысей Федерацэм Кавказ Ищхъэрэм и Iуэхухэмкlэ и министрым и къуэдзэ, «Кавказ Ищхъэрэм и курортхэр» акционер зэгухьэныгъэм и унафэщIхэм я советым и тхьэмадэ Резников Андрей. Абы и унагъуэм, и Iыхьлыхэмрэ и благъэхэмрэ яхуэгузавэщ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Юрий.

«Андрей Владимир и къуэр зэуэзэпсэу зэрылIар икъукIэ хэщIыныгъэшхуэщ. КъызэгъэпэщакIуэ Iэзэм, унафэщI IэкIуэльакIуэм куэд хищIыхьащ Кавказ Ищхъэрэм и социально-экономикэ зыужьыныгъэм. Абы и хьэл нэхъыщхьэ дыдэхэм ящыщт пэжагъыр, цIыхугъэр, жэуаплыныгъэр, Iэнатlэм хьэлэлу пэрытыныр.

Къэбэрдей-Балъкъэрым исхэм сыт щыгъуи ягу илъынщ икIи хуэсакъыу яхъумэнщ Резников Андрей Владимир и къуэм и фэепльыр»,- къыщыгъэлъэгъащ щIыналъэм и Iэтащхьэм и телеграммэм.

ЯРОСЛАВСКАЯ Маринэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрыр хыхьащ «Зэныбжьэгъугъэм и гъуазэхэр. Кавказым и чэщанэхэр» дунейпсо щэнхабзэ-тхыдэ проектым

Къэбэрдей-Балъкъэрым хэлэжьыхьу щIидзащ «Зэныбжьэгъугъэм и гъуазэхэр. Кавказым и чэщанэхэр» дунейпсо щIалэгъуалэ щэнхабзэ-тхыдэ проектым.

Интернациональнэ гупиллI, студентхэр-волонтёрхэр къэралым и щIыналъэхэм, Москвэ, Кавказ Ищхъэрэ федералъным округым и республикэхэм я лIыкIуэхэр зыхьыхь, Iэщ1агъэлI цIэрыIуэхэр зи пашэ гупышхуэм хэтхэм Iуэху пыухыкIахэр зэфIагъэкI тхыдэмрэ щэнхабзэмрэ я фэепльхэм, абыхэм чэщанэ, быдапIэ цIэрыIуэхэри яхэту хъумэнымрэ зэгъэпэщыжьнымрэ яхуэгъэза лэжьыгъэхэр гъэхьэзырыным хузунэтIауэ. Мы проектыр ягъэзащIэ «ЩIэинхэр яхъумэ. Лъэпкъэхэр зэпащIэ!» къыхуеджэныгъэм щIэту.

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм егъэджэныгъэм зыщегъэужьыныр» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал программэм зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2017 гъэм шыщхьэуIум и 7-м *Налшык къалэ*
№145-ПП

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI**:

1. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм егъэджэныгъэм зыщегъэужьыныр» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал программэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2013 гъэм фокIадэм и 17-м къыдигъэкIа унафэ №249-ПП-мкIэ къыщIам, хэлъхьэ зэхъуэкIыныгъэхэр къэщтэн мы унафэм и гуэдзэным зэритым хуэдэу.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Егъэджэныгъэмкlэ, щIэныгъэмрэ щIалэгъуалэм я Iуэхуэмкlэ и министерствэм хуэгъэувэн 2018 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и республикэ бюджетыр зэрытегуэшар щызэхилъхьэкIэ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм егъэджэныгъэм зыщегъэужьыныр» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал программэм «2025 гъэм нэсыху Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и курыт егъэпIэхэм зегъэубгъуныр» и программэ къуэдзэм къыщыгъэлъэгъуа Iуэхуэхэр гъэзэщIэным пылIауэ ахъшэм щыщ Iыхьэ хэлъхьэнымкIэ къэув къалэнхэр кIилъытэну.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ1 МУСУКОВ Алий

● Лыгъэ

Локъуэ Харитон псори ирогушхуэ

Налшык къалэм щыщ зауэлI-интернационалист Локъуэ Харитон илэжьа зыхуэбгъэдэн щымыIэ Iуэхур - зэрыныкъуэдыкъуэм щхьэкIэ къимыгъанэу парашютклэ къызэрельэр хуигъэпсащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 460-рэ зэрырикъуэм.

Афганистаным щекIуэкIа зауэм ныкъуэдыкъуэ хэхъуэхьахэм я урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм и «Ветеран» Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ зэгухьэныгъэм и тхьэмадэ Былымгъуэт Бесльэн абы теухуауэ жиIащ: «Мы Iуэхум сэ хуабжьу сегъэпIейтей: ныкъуэдыкъуэу, уи ныбжьыр илъэс 54-м нэсауэ апхуэдэ Iуэхум зеппщытыну тыншкъым. Ауэ псори хъарзынэу зэфIэкIащ икIи Локъуэм нобэ дрогушхуэ».

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

Лъэпкъ Iущыгъэ:

Лы и псалъэ епщIыжыркъым.

Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ мы гъэм илъэс 460-рэ ирокъу. Илъэс хыщIкIэ узэIэбэкIыжмэ, а махуэшхуэр 1957 гъэм Москва гукъинэжу щагъэлъэпIат.

ГуфIэгъуэ зэхыхьэм ехьэлIа Iуэхугъуэхэр къэрал гулъытэм щIэту къызэрагъэпэщащ. Москва кърашри, ди щIыналъэм кърагъэблэгъат Iуэхум хуэIэижь режиссёрхэр, композиторхэр, дирижёрхэр, балетмейстерхэр. Къалащхьэм щатыну концертыр ирагъэгъэхьэзырыну Москва кърагъэкIахэм ящыщщ куржы композитор цIэрыIуэ Мурадели Вано, къэфакIуэхэм ядэлэжьа, РСФСР-м щIыхь зиIэ и артист, Москва и Театр Иным и балетмейстер Корень Сергей. Мы Iуэхум ирихьэлIэу Шейблер Трувор итхат «Нартхэр» оперэ-сюитэр (либреттэр зейр КIуащ БетIалт) и макъамэр. ЯпэщIыкIэ концертым и программэр ягъэхьэзырри, Iуэхум и ужь ихьащ. Махуэшхуэм 1956 гъэм зыхуагъэхьэзырын щIадзат Уэрэдымрэ къафэмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал ансамблым, ЩоджэнцIыкIу Алий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым, республикэм и районхэм, къуажэхэм, къалэхэм я художественнэ самодеятельностхэм я артистхэм, пшынауэхэм, сурэтыщIхэм, скульпторхэм, композиторхэм, шахтёрхэм, колхозхэм я жэмыш пашэхэм.

Къэфэну, хорым хагъэхьэну щIалэхэмрэ хъыджэбзхэмрэ зэпеуэкIэ къыхахащ. Зи насып къикIахэм ящыщащ Шыкъ Михаил, Сосмакъ Валентинэ, Урыс Къэрэжан, Шэджыхьэщ1э Лолэ, Къудей Фаризэт, Сыжажэ Мухьэжид, КIэрэф Хьэту, Щэкъал Юрэ, Хъущт Мурадин, Шыгъушэ Михаил, Бушмарин Василий, Беппаев Сергей, Атэлыкъхэ Аслъэнджэрий, Быцэ, Зое, КIуж Борис, Магалбадзе Светланэ, Ханукаевэ Борэ, Темыркъан Женэ, Брай Хьэтау, Мыз Борис, Нартокъуэ Мыхьэмэтджэрий, Дыкъуэ Заудин, Дэшу Хьэшыр, Алэкъей Мухьэмэд, Щхьэгъэпсо Борис, Соттаев Къанщауэ, Соттаевэ Зое, ДыщэкI Леонид, Шэру Соня, Замбиевэ Ирэ, Тамбий Тамарэ, Сэмар Рае, КIуэкIуэ Розэ, Даур Розэ, Карчаевэ Рае сымэ, нэгъуэщIхэри. Илъэс ныкъуэкIэ ахэр нотэм хурагъэджащ.

Москвадэсхэр зэи зэмыдэIуа адыгэ уэрэдыжьхэр щызэхахым, гъэщIэгъуэн, щIэщыгъуэ зэращыхъуам и щыхьэту, лъаIуэурэ зыбжанэрэ жрагъэIэжащ. Махуэшхуэм хэта куэдым цIэ лъапIэхэр къыфIащауэ Москва къикIыжат. Апхуэдэхэщ «РСФСР-м щIыхь зиIэ и артист» цIэ лъапIэр зыхуагъэфэща къэфакIуэхэу Къашыргъэ Билал, Нартокъуэ Мыхьэмэтджэрий, Дыкъуэ Заудин, уэрэджыIакIуэ Сосмакъ Валентинэ, дирижёр Блэнауэ Быцэ, бэрэбанауэ Исаков Арон, «РСФСР-м и цIыхубэ артист» щIыхьыцIэр зылъагъэсахэу пшынауэ Къашыргъэ КIурацэ, накъырапщэ Ашуров Танахум сымэ, нэгъуэщIхэри. Къищынэмыщ1ауэ, декадэм хэта куэдым Лениным, «ЩIыхь дамыгъэ» орденхэр, медалхэр иратащ.

Iуэху гуапэм зи зэфIэкI хэзылъхьахэр къыддогуашэ къалащхьэм ар Iэтауэ зэрыщекIуэкIам теухуа я гукъэкIыжхэмкIэ.

1957 гъэ

ГуфIэгъуэ махуэр Москва щаIэт

КъБР-м и цIыхубэ артист, оперэ уэрэджыIакIуэ, Москва категорие нэхъыщхьэ зыхуигъэфэща солист **Жылокъуэ Мухьэмэдин**:

- Гнессинхэ я цIэр зезыхьэ институтым сыщеджэу къэзгъэзэжа нэужь, 1956 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым Уэрэдымрэ къафэмкIэ и къэрал ансамблым сащтащ, 1969 - 1988 гъэхэм Музыкэ театрым сыщылэжьащ, 1975 гъэм театрым и лэжьакIуэхэм я союзым сыхагъэхьащ.

КъБР-м щэнхабзэмкIэ и управленэм и унафэщI Мыд Хьэжмусэ кърищъэблагъэри, хорым и унафэщI хъуат Совет Союзым и хормейстер, дирижёр Iэзэ Орлов-Шузьм Аристарх. Уэрэдымрэ къафэмкIэ ансамблым и хорым илъэс куэдкIэ къыддэлэжьащ УФ-м щIыхь зиIэ и артисткэ, дирижёр-хормейстер Iэзэ Блэнауэ Быцэ. Абы гупыр сольфеджиом дыхуригъэджащ.

Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъуам и щIыхькIэ Москва 1957 гъэм щекIуэкIа концертышхуэм хэта щIалэгъуалэм ар щIэщыгъуэ икIи гукъинэж тщыхъуащ. Шейблер Трувор зы акт хъу и «Нартхэр» оперэ-сюитэр Советыдзэм и унэм и утыкум къитхьащ. Ди фащэкIи сыткIи дызэпэщу лэжьыгъэр адыгэбзэкIэ къэдгъэлъэгъуащ. Гъуазджэр бзэ зэрыхуэмыныкъуэм и щыхьэту, ар хуабжьу ягу зэрырихьар къагъэлъагъуэу Iэгуауэшхуэ тхуаIэтащ. Блэнауэ Быцэ и фIыгъэ куэд хэлъщ Москва щыдгъэлъэгъуа программэр къызэрыдэхъулIам. Партие нэхъыщхьэр зыгъэзэщIахэу Къашыргъэ Билалрэ Сосмакъ Валентинэрэ «РСФСР-м щIыхь зиIэ и артист» цIэ лъапIэхэр къыхуагъэфэщащ.

Концертым и япэ Iыхьэм щедэIуам, Мурадели Вано гъауэ щытащ. Абы щыгъуэ Вано жиIар сигу къинэжащ: «Сэ Совет Союзым и хор псоми седэIуащи, фэ фхуэдэу уэрэдым и купщIэр къэзыIуэтэфрэ фи гуп макъ гъэIукIэм хуэдэрэ срихьэлIакъым». 1957 гъэм апхуэдэ лъагапIэм нэсат республикэм и хор зэфIэкI ин зиIэр. Абы хэтхэм дунейпсо классикхэм я IэдакъэщIэкIхэр дгъэзащIэрт.

Махуэшхуэр Москва щыдгъэлъапIэу республикэм къэдгъэзэжа нэужь, хоритIым хэтахэр щхьэж и лэжьыгъэ дыпэрыхьэжащ. Уэрэдымрэ къафэмкIэ ансамблым и гъуса хорым хэтахэм концертхэр ттыуэ щытащ. Радиомрэ телевиденэмрэ я хорым хэтахэм дгъэзащIэрт радиом и фондым халъхьэнухэр. А зэманым къуажэхэм дыкIуэурэ зыкъэдгъэлъагъуэрт, цIыхушхуэ къекIуалIэу.

Хорым и уэрэджыIакIуэхэр хэщыпыхьауэ къыхахат, солистхэр фIыуэ ялъагъурт, фIым я фIыжу къалъытэу. Къэбгъэлъагъуэмэ, КъБР-м щIыхь зиIэ и артист, республикэм и радиомрэ телевиденэмрэ я хорым, иужькIэ Къэбэрдей-Балъкъэрым Уэрэдымрэ къафэмкIэ и къэрал ансамблым щылэжьа, Москва категорие нэхъыщхьэ зыхуигъэфэща Шыкъ Михаил уэрэд жыIэным къыхуигъэщIами ярейуэ, тенор лъэщт. Абы хорым хэтхэм ди гъусэуи и закъуэуи адыгэ уэрэдыжьхэр цIыхубэм ягу дыхьэу игъэзащIэрт. Зыхуэбгъадэ хъун щыIэтэкъым Шэру Соня и къэфэкIэр. Абы и утыку итыкIэр зигу нэмысрэ телъыджэ зыщымыхъурэ къэгъуэтыгъуейт.

Нобэр къыздэсым куэдым ягу къоуэ КъБР-м Уэрэдымрэ къафэмкIэ и ансамблым и гъуса хорыр - 1954 гъэм, радиомрэ телевиденэмрэ я хорыр - 1998 гъэм зэбграгъэкIыжу, шыпсэхэр, хъыбархэр, уэрэдыжьхэр щIэблэм деж зэрынахьэс Iэмалхэм я зыр димыIэжу дыкъызэрагъэнар.

КъБР-м и цIыхубэ артист **Соттаев Къанщауэ**:

- Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 щрикъу махуэшхуэм зы илъэскIэ зыхуэдгъэхьэзыращ. Ар Москва щыдгъэлъэпIэным и пэ къихуэу, Налшык щагъэуващ Грозный Иван и щхьэгъусэ, пащтыхь гуащэ Марие (Гуащэнэ) и фэеплъыр. Си насып къихьри, сахэхуащ зэхыхьэр зыгъэдэхэну, зыгъэбжьыфIэну къыхаха уэрэджыIакIуэ, къэфакIуэхэм.

Москва Курскэ вокзалым деж гуапэу къыщытпежьэри драгъэблэгъащ. Горький Максим и цIэр зезыхьэ уэрамым тет «Центральнэ» хьэщIэщым дыщIагъэтIысхьащ, гупым ди художественнэ унафэщIу щыта Мыд Хьэжмусэ и нэIэ къыттету. КъэфакIуэхэри уэрэджыIакIуэхэри дызыхэта оперэ-

Жылокъуэ Мухьэмэдин

Алэкъей Мухьэмэд

Тхьэкlумашэ Михаил

Соттаев Къанщауэ

сюитэм и япэ теплъэгъуэр Театр Иным щыдгъэлъэгъуащ. Гъуазджэмрэ щэнхабзэмрэ я лэжьакIуэхэрщ нэхъыбэу зыкъэзыгъэлъэгъуар. Оперэм дызэрыхэтам къищынэмыщIауэ, ди закъуэуи куэдрэ дыкъэфащ. ИужькIэ гуп-гупурэ дагуэшри, IэфIыкIэхэр щащI фабрикэм, заводхэм концертхэр щыттащ, зэIущIэ гукъинэжхэр, щIэщыгъуэхэр къытхузэрагъэпэщащ. АдыгэбзэкIэ ягъэува «Нартхэр» оперэ-сюитэм Къашыргъэ Билал - Сосрыкъуэу, Сосмакъ Валентинэ - Сэтэнейуэ гукъинэжу щыджэгуащ. Композитор Мурадели Вано «Кабардинка» макъамэр зэхилъхьауэ щытащ. Апхуэдэ лэжьыгъэ щхьэпэ куэд иужькIи къехъулIащ абы. Балетмейстер Корень Сергей ди къафэхэр нэхъ къабзэ ищIащ.

Жылокъуэ Мухьэмэдинрэ хорым хэт пщащэхэмрэ.

ГуфIэгъуэ зэхыхьэм къэкIуат КПСС-м и ЦК-м и япэ секретарь Хрущёв Никитэ, СССР-м зыхъумэжыныгъэмкIэ и министр, Совет Союзым и Маршал, дзэзешэ цIэрыIуэ Жуков Георгий, СССР-м и Министрхэм я Советым и УнафэщI, КПСС-м и ЦК-м и Президиумым хэт Булганин Николай, СССР-м щэнхабзэмкIэ и министр Фурцевэ Екатеринэ сымэ, нэгъуэщIхэри.

Москвадэсхэр гуапэу къызэрытIущIар гукъинэж тщыхъуащ. А махуэшхуэр Iэтауэ зэрагъэлъэпIар я фIыгъэщ Iуэхум хэлIыфIыхьа ди унафэщIхэм. Апхуэдэхэщ а зэманым КъБР-м щэнхабзэмкIэ и министру лэжьа Къардэн Башир, ВЛКСМ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и япэ секретару щыта Уэрсей Фаинэ, КъБР-м и Правительствэм хэтхэр, нэгъуэщIхэри.

Урысейм дызэрыгухьэрэ илъэс 460-рэ щрикъум теухуа гуфIэгъуэ махуэшхуэр Москва апхуэдэу гукъинэжу, Iэтауэ щагъэлъэпIэну си гуапэщ. Къэралым исхэм гуфIэгъуэ я куэду, нэщхъеягъуэ ямылъагъуу, зэгурыIуэныгъэрэ мамырыгъэрэ я зэхуаку илъу зэдэпсэуну Тхьэм жиIэ.

УФ-ми КъБР-ми щIыхь зиIэ я артист, КъБР-м и цIыхубэ артист **Алэкъей Мухьэмэд**:

- Партым и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и етIуанэ секретарь, КъБКъУ-м и ректор Бэрбэч ХьэтIутIэ 1956 гъэм къыхилъхьащ Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъур Iэтауэ Москва щыгъэлъэпIэным теухуа жэрдэмыр икIи а Iуэхум ехьэлIауэ зыхуигъэзащ Хрущёв Никитэ. КъБР-м и цIыхубэ усакIуэ, РСФСР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат, Социалист Лэжьыгъэм и ЛIыхъужь КIыщокъуэ Алим абы щыгъуэ КъБАССР-м и Министрхэм я Советым и УнафэщIым и къуэдзэу лажьэрт. КПСС-м и ЦК-м къызэригъэпэща пленумым арэзы щытехъуащ Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъур ягъэлъэпIэну къызэрыхалъхьам икIи абы щыхьэт техъуэ тхыгъэ Москва къикIыу къагъэхьащ.

«Нартхэр» оперэ-сюитэр Москва тшэным и пэ къихуэу, Налшык къалэм ар мэкъуауэгъуэ-бадзэуэгъуэ мазэхэм щыдгъэлъэгъуащ. Къыхэгъэщыпхъэщ, Азие Курытым къикIыжа балъкъэрхэри - Ульбашев Мутай, Ульбашев Хъаний, Беппаев Сергей, Бегиев Анатолэ сымэ - абы щыгъуэ къызэрытхыхьэжар. ЦIыху 400-м дынэблагъэу Москва дыщыкIуэм, СССР-м и цIыхубэ артист Астангов Михаил зи пашэ гупыр вокзалым фIэхъус гуапэкIэ къыщытIущIащ икIи «Москва», «Центральнэ», «Колос» хьэщIэщхэм дыщIагъэтIысхьащ.

Театр Иным къыщызэIуаха ди япэ концертыр езыгъэкIуэкIар ди лъэпкъэгъу, РСФСР-м щIыхь зиIэ и артисткэ, киноактрисэ цIэрыIуэ КIуэкIуэ Тамарэщ. Зэхыхьэм къафэ, ислъэмей, уджхэш дыкъыщыфащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым Уэрэдымрэ къафэмкIэ и къэрал ансамблым, Тэрч, Дзэлыкъуэ, Бахъсэн, нэгъуэщI районхэм щыIэ художественнэ самодеятельностхэм хэтхэр дызэхыхьэри, «Зэныбжьэгъугъэ» къафэр дгъэзэщIащ. Хорым хэтхэм адыгэ уэрэдыжьхэр жаIащ.

Заводхэм, фабрикэхэм, институтхэм, университетхэм щекIуэкIа зэхыхьэхэм кърихьэлIахэр ди лъэпкъ тхыдэм хэдгъэгъуэзащ, концертхэр ттащ. Апхуэдэу зыкъыщыдгъэлъэгъуахэм ящыщщ Москва дэт университетыр, педагогикэ институтыр, Союзхэм я унэм и Колоннэ залыр, Советыдзэм и театрыр, нэгъуэщIхэри. Махуэ къэс Москва къалэм дащыIущIэрт лэжьакIуэхэм, колхозхэтхэм, студентхэм. Колоннэ залым махуэм сыхьэт пщыкIузым дыкIуэрти, пщэдджыжьым сыхьэтиплI пщIондэ концертым зыщыхуэдгъэхьэзырырт. ХьэщIэщым дыкъэкIуэжырт, тIэкIу зыдгъэпсэхурти, аргуэру ансамблым и программэм дыхэтт.

Москвадэсхэр гуапэу къызэрытIущIам, пщIэшхуэ къызэрытхуащIам ди гур хигъэхъуауэ дыкъэкIуэжащ. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, гуфIэгъуэ махуэшхуэр зэрыдгъэлъэпIам теухуа нэтынрэ сурэту диIэр мащIэ дыдэщ. Архивым щахъумэ си япэ егъэджакIуэ, «Победа» кинотеатрым зи скульптурэ теплъэр тет Атэлыкъ Аслъэнджэрий зы дакъикъэ иримыкъукIэ къыщыфэу зыхэт фильмыр.

УФ-м щIыхь зиIэ и сурэтыщI, КъБР-м гъуазджэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, республикэм и цIыхубэ сурэтыщI, скульптор цIэрыIуэ **ТхьэкIумашэ Михаил**:

- Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъур Москва зэрыщагъэлъэпIэнум 1956 гъэм зыхуэдгъэхьэзырын щыщIэддзам, иужькIэ КъБКъУ-м и медицинэ факультетым и щIыунэ хъуам сыщылажьэрт. Абы и етIуанэ къатым махуэшхуэм зыщыхуагъэхьэзырырт Къэбэрдей-Балъкъэрым Уэрэдымрэ къафэмкIэ и къэрал ансамблым хэтхэм. Абыхэм ядэлажьэ куржы композитор Мурадели Вано нэIуасэ сыщыхуэхъум, езым сурэт тесщIыкIыну сызэримурадыр жесIащ, арщхьэкIэ махуэшхуэм дызэрызехьэу зыхуэдгъэхьэзырурэ зэманыр кIуэри, къызэхъулIакъым.

КъысщащIа пщэрылъым тету, нарт Сосрыкъуэ и скульптурэ теплъэр ятIагъуэм къыхэсщIыкIащ, Иныжьыр иукIыу мафIэр къытрихауэ шууэ абы щхьэпрылъэтыкIыу. Апхуэдэу зэхыхьэм ирихьэлIэу сщIащ «ЛэжьакIуэхэм я марш» уэрэдыр зыуса икIи гум дыхьэу ар зыгъэзащIэу щыта уэрэдус ДыщэкI Залымхъан и теплъэр. Си лэжьэгъухэр къакIуэурэ Iуэхум сызэрехъулIэм кIэлъыплъырт икIи я чэнджэщхэр къызахьэлIэрт. УсакIуэ КIуащ БетIал и скульптурэ теплъэри абы ирихьэлIэу сщIын щIэздзат, арщхьэкIэ, ар нэзгъэсыну иджыри сыхунэмысауэ, щIалэ дыдэу БетIал дунейм ехыжри, къэнэжат...

Си лэжьэгъу скульпторхэу БжэIумых Хьид, Къалмыкъ Фёдор, сурэтыщI Третьяков Николай сымэ зэгъусэу дыхэтащ Москва щекIуэкIа махуэшхуэм. УФ-м и СурэтыщIхэм я зэгухьэныгъэм Театр Иным пэгъунэгъуу тхухиха пэшым ди лэжьыгъэхэр щагъэлъэгъуащ. Москвадэсхэм, сурэтыщIхэм, гъуазджэм дихьэххэм ди IэдакъэщIэкIхэр хуабжьу ягу зэрырихьар гуапэ тщыхъуат. Ди республикэм и къэфакIуэхэмрэ уэрэджыIакIуэхэмрэ ехъулIэныгъэ инхэр яIэу Москва зыкъыщагъэлъэгъуащ. Псом хуэмыдэу гукъинэжт ди артистхэм я иужьрей концертым хыхьэу ягъэлъэгъуа «Нартхэр» оперэ-сюитэр. ПщIэшхуэрэ гулъытэрэ къытхуащIащ, къалэм и щIыпIэ дахэхэм, музейхэм, абыхэм щагъэлъагъуэ выставкэхэм зыщыдагъэплъыхьащ. Махуэшхуэм жыджэру сызэрыхэтар къалъытэри, «ЩIыхьым и дамыгъэ» орденыр къызатащ. Къалмыкъ Фёдор медаль къыхуагъэфэщащ.

Москва дыкъыщикIыжам, Мэлбахъуэ Тимборэ и унафэкIэ, сурэтыщI 12-м лъэщапIэ къыдатат. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, махуэшхуэм ирихьэлIэу къалащхьэм щагъэлъэгъуа, гипсым къыхэщIыкIа ди лэжьыгъэхэр гъуэгуанэ кIыхь «къызэрызэпачам» и зэранкIэ зэхэкъутащ икIи нобэр къыздэсым зэрамыгъэпэщыжауэ республикэм и Лъэпкъ музейм щIэтщ. А скульптурэхэр къагъэщIэрэщIэжамэ ди гуапэт.

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

Алэкъей Мухьэмэд сэмэгумкIэ щытщ. *1957 гъэ*

Хорым хэтхэр.

Гуимыхужу зыкъэзыгъэлъэгъуа Къашыргъэ Билал

Илъэс 60-кIэ узэIэбэкIыжмэ Москва щрагъэкIуэкIа гуфIэгъуэ дауэдапщэхэм гуимыхужу зыкъыщызыгъэлъэгъуахэм ящыщщ Къашыргъэ Билали. Уеблэмэ абы къыщызыкъуиха зэчий инращ «РСФСР-м щIыхь зиIэ и артист» цIэ лъапIэр къыщIыхуагъэфэщар.

А МАХУЭХЭМ ятеухуауэ Билал жеIэ:

- Урысеймрэ Къэбэрдеймрэ я зэкъуэувэныгъэр илъэс 400 щрикъур сыту ину ягъэлъэпIат! Ди республикэм зы жыли къинауэ къыщIэкIынтэкъым а Iуэхум къыхамышауэ. Къуажэхэр къакIухьурэ макъ дахэ зиIэхэр къыхаша иужь, Iыхьищу зэпыуда зэпеуэ ирагъэкIуэкIри, цIыхуи 120-рэ зэхуашэсат хорым папщIэ.

Къафэмрэ уэрэд жыIэнымкIэ ансамблым гулъытэ ин игъуэтат а зэманым. Ухуейрамэ, абы зыхуэгъэхьэзырынымкIэ къыддэIэпыкъуну IэщIагъэлI куэд Москва къикIауэ щытащ.

Шейблер Трувор и «Нартхэр» оперэ-сюитэрат дэ Москва щыдгъэлъэгъуар, сэ Сосрыкъуэ и ролыр, Сосмакъ Валентинэ Сэтэней и ролыр къытлъысат.

КIуэкIуэ Тамарэрэ Шэру Сонярэ пшыхьыр екIуу ирагъэкIуэкIат.

ЩоджэнцIыкIу Алий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым Гоголь Николай и «Ревизор» спектаклри ехъулIэныгъэшхуэ иIэу щигъэлъэгъуауэ щытащ абы.

Дэ зыкъыщыдгъэлъэгъуар Театр Инырщ. Абы цIыхуу щIэсам тхуаIэта Iэгуауэ инхэм уигу зэрыхагъахъуэр псалъэкIэ къыпхуэIуэтэжынукъым, ауэ, шэч хэмылъу, хуабжьу дагъэгушхуат.

Нобэр къыздэсым куэдым къалъытэ цIэ лъапIэр къызэрысфIащар «Нартхэм» щыжысIа уэрэдым и фIыгъэу, ауэ ар пэжкъым. Япэрауэ, сэ абы ежьу тIэкIу щыжысIауэ аращ, Шейблер и Сосрыкъуэр нэхъыбэу къэфэн хуейуэ арат. Консерваториер къызэрызухрэ мазищ нэхъ мыхъуауэ Сосрыкъуэ и ролыр къыщысхуагъэфащэм, къэфэнымкIэ сэ схузэфIэкI щIагъуэ зэрыщымыIэр сщIэжырти, а ролымкIэ къысщымыгугъмэ зэрынэхъыфIыр занщIэу жысIат. ИтIанэ, арэзы сыхъуу, ролым зеспщыта иужь, Шейблер сыбгъэдыхьэри селъэIуат зымащIэ нэхъ мыхъуми, уэрэд гуэр жысIэу схухигъэхьэну. Консерваторием сыщеджэху къэфэным сыщыужат, уеблэмэ Сосрыкъуэ и ролыр згъэзэщIэху тIэунейрэ си лъэбжьанэр текIат, итIани, лъапэрисэу сыкъэфащ.

«РСФСР-м щIыхь зиIэ и артист» цIэ лъапIэр къызэрысфIащам хъыбар щхьэхуэ иIэщ.

Москва дыкIуэу гъуэгу дытету щIыхьыцIэ зратыну зыхуагъэфащэхэм лъэIу тхылъхэр ирагъэтхат, сэ сафIэщIалэти, зыри къызжаIатэкъым. Сытми, утыкум зыкъэдгъэлъагъуэу диту, РСФСР-м щэнхабзэмкIэ и министрым и къуэдзэ Щепалин Глеб къысщIэупщIащ. ЛъэIу тхыгъэ зытхахэм саззрыхэмытыр къыщищIэм: «Артистыр щIалэху цIэ лъапIэ фIэщын хуейщ, армыхъумэ, жьы хъуа иужькIэ ар зэрищIыжынур сыт абы?» - жиIауэ щытащ. Абы яужь зэмани дэкIыжауэ, «РСФСР-м щIыхь зиIэ и артист» цIэ лъапIэр къызэрысфIащар иту телеграммэ къысIэрыхьати, си фIэщ хъуатэкъым, си ныбжьэгъухэр къыздэгушыIэ сфIэщIри. ИужькIэщ ар зэрымыгушыIэр къыщызгурыIуар. Илъэс 85-м сыщIигъуащи, нобэр къыздэсым а утыкум дызэритар сигу ихужыркъым. Абы щыгъуэ дызэрагъэлъэпIар къыпхуэIуэтэжынкъым. Дэ къыттемытхыхьауэ зы газети а махуэхэм къыдэкIауэ си фIэщ хъуркъым.

Епсэлъар **ЩОМАХУЭ Залинэщ.**

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Iуэху

Аргуэру къыттрекъузэ

США-м и конгрессыр арэзы техъуащ Урысейм санкцэщIэхэр къыхуэгъэувыным теухуа проектым

Сыт щыгъуэ къару щигъуэтынур?

ИДЖЫ а проектым Iэ тридзэн хуейщ США-м и президентым. Ар абы апхуэдэу зэрищIынум шэчышхуэ къытумыхьэми хъунущ. Санкцэхэм къару ягъуэтынущ зэман гъунэгъу дыдэм. Америкэм финансхэмкIэ и министерствэмрэ тIасхъэщIэх IэнатIэмрэ илъэс ныкъуэм къриубыдэу ягъэхьэзырынущ УФ-м и къэрал щIыб политикэмрэ экономикэмрэ зезыгъакIуэ къулыкъущIэшхуэхэм, абыхэм я мылъкум, цIыху щхьэхуэхэмрэ къэралымрэ зэдагъэлажьэ IуэхущIапIэхэр США-м и экономикэм зэрыпыщIам теухуа доклад. Апхуэдэуи къэралым и унафэм щIэт СМИ-хэм я лэжьыгъэм, абыхэм яжь къэрал зэмылIэужьыгъуэхэм щекIуэкI хэхыныгъэ Iуэхум зэрыщIихум теухуа доклад Америкэм и президентым игъэхьэзырну поплъэ. Ахэрауэ къыщIэкIынущ дяпэкIи ягъэувыну санкцэхэм лъабжьэ яхуэхъунур.

Законопроектым мардэщIэхэр яхуегъэув Иранымрэ Корее Ищхъэрэмрэ. Ауэ санкцэхэр нэхъыбэу къызыхуэгъэзар Урысейрщ. Нэхъапэм ягъэува языныкъуэ мардэхэр ягъэткIияш, щIэхэр къагупсысащ.

Хэт хилъэфэнур?

УФ-м икIыу Балтие тенджызым и щIагъымкIэ Германием нэсын хуей «Северный поток-2» газ кIуапIэ бжьамийр ухуэныр къызэпаудынкIэ хъунущ. Еврэ мелардипщI и уасэ мы Iуэхум ахъшэ халъхьащ европей компаниеу 5-м. Бжьамийхэм я зэхуэдитIыр къаутIыпщ нэмыцэ фирмэхэм, бетоныр гъэжыныр зи пщэ дэлъыр Голландиерщ. Бжьамийхэр тенджыз щIагъым щызыукъуэдиин хуейр Швейцарием щыщ компаниерщ. «США-м нэгъуэщI къэралхэм я компаниехэм къуэды щатрилъхьэ къэхъуащ, - жеIэ Лъэпкъ энергетикэ шынагъуэншагъэмкIэ фондым и IэщIагъэлI Юшков Игорь. - Франджым и Parisbas банкым къуэдыуэ доллар меларди 9 итын хуейуэ тралъхьащ, Ираным хуагъэува санкцэхэм я хабзэр къызэрызэпиудам щхьэкIэ. США-м а компаниехэр хуит имыщIынкIэ хъунущ езым и щIыналъэм щылэжьэну, америкэн банкхэр къагъэсэбэпыну. Европейхэм къыдэлэжьэн ямыдэжмэ, сыт «Газпром»-м ищIэнур? Псом нэхърэ нэхъ гугъур бжьамий щIэзылъхьэ кхъухьхэр дэ зэрыдимыIэрщ. Концерным къищэхун хуей хъуну къыщIэкIынущ псым и щIагъым бжьамийхэр щыукъуэдииным елэжь компание гуэр».

Сыт абыкIэ я мурадыр?

КОНГРЕССМЕНХЭМ къыхагъэщхьэхукI Украинэм, Сирием щилэжьахэм, США-м хэхыныгъэхэр щыщекIуэкIым абы компьютер IэмалхэмкIэ зэрыхэIэбам (Москва абыкIэ зытригъэхьэркъым) къыхэкIыу Урысейм тезыр къытралъхьэну зэрамурадыр. Ауэ мыбы экономикэ зауэм и нэщэнэхэри хыболъагъуэ. «США-р хущIокъу Европэр урысей газым пигъэкIыу абы езым ейр иришэну, - пещэ Юшков Игорь. - Мы зэманым ар къайхъулIэнукъым. Америкэм и газыр Урысейм ейм нэхърэ хуэдэ 1,5-кIэ нэхъ лъапIэщ! Газым и уасэм Европэм щыхэхъуэмэ, абы хыхьэ къэралхэм я продукцэм и уасэри дэуеинущ. Хабзэгъэув проектми апхуэдэ дыдэу итщ: «Газыр нэгъуэщI къэралхэм езыщэ америкэнхэм ефIэкIыныгъэ иратынущ санкцэхэм икIи лэжьапIэ IэнатIэщIэхэр къызэIуахынымкIэ Iэмалхэр щыIэ хъунущ».

Дэ сыткIэ дыпэджэжыну?

КЪЫТХУАГЪЭУВА санкцэхэм щхьэкIэ америкэнхэм иратыжыну жэуапым теухуа япэ лъэбакъуэр ячакIэщ. Урысейм абыхэм яхуигъэуващ ди къэралым щыIэ америкэн дипломатие, консул IуэхущIапIэхэм я лэжьакIуэхэр цIыху 455-м нэсу ягъэмэщIэну (ди дипломату, техническэ лэжьакIуэу апхуэдизщ США-м щыIэр). ШыщхьэуIум и 1-м къыщыщIэдзауэ америкэнхэр хуит ящIыркъым Серебряный Борым щаIа дачэр къагъэсэбэпыну. «СанкцэщIэхэм Урысейр ирахулIэ жэуап иратыну, - жеIэ Москва къэрал университетым и кафедрэм и унафэщI Сидоров Андрей. - Ар зауэ щIыIэм дыхуэзышэ Iуэхущ. Апхуэдэу щытми, дэ санкцэхэм я жэуапу Урысейм и сэбэп зыхэлъхэр зыхъумэ Iуэхухэр зэхэтлъхьэн хуейщ».

«Америкэн облигацэхэм халъхьа ахъшэхэр къыхахыжыну и чэзу хъуащ, - къыхегъэщхьэхукI Москва дэт Гуманитар университетым и кафедрэм и унафэщI Платошкин Николай. - Е дэ дыпэплъэн хуей ахэр яубыдыху? США-м щIыгъэпшэрхэр едмыгъашэми хъунущ. Ахъшэр тфIэкIуэдынукъым - Китайм ищэхунущ».

Санкцэхэм еттыфыну жэуапым я нэхъыфIыр нэхъ лъэщ дыхъунырщ. «2014 гъэм япэ санкцэхэр къыщыдащIылIам УФ-р гъэсыныпхъэхэм елэжь «Евро-5» америкэн катализаторхэм проценти 100-кIэ елъытауэ щытащ, - игу къегъэкIыж «Энергетикэмрэ финансхэмкIэ институт» фондым и къудамэм и унафэщI Громов Алексей. - Шынагъуэ щыIэт бензиныр нэгъуэщI къэралхэм къыщытщэхун хуей хъункIэ. АрщхьэкIэ санкцэхэм я фIыгъэкIэ дэ зыкъэдужьащ. Мы Iуэхур илъэситIым зэфIэдгъэкIащ».

ГУДКОВЭ Викторие.
«Аргументы и факты»

• Ахъшэхэр

Ди сэбэп хэлъкъым

2017 гъэм накъыгъэм и 1-м къыщыщIэдзауэ мэкъуауэгъуэм и 1-р къэсыху Урысейм США-м и облигацэхэм хилъхьар доллар меларди 3,8-кIэ нэхъыбэ хъуащ. Сыт а мылъкур ди экономикэм щIыхэдмылъхьар?

ГЪЭМАХУЭЩ. Псоми хохъуэ. Аргуэру хэхъуэу щIидзэжащ Урысейм США-м и тхылъымпIэ лъапIэхэм тригъэкIуадэр. 2014 гъэм ар занщIэу ехуэхауэ щытащ. Ауэ иужьу къатахэм ятепщIыхьмэ, Урысейм апхуэдэ тхылъымпIэхэу доллар меларди 108,7-рэ я уасэ къищэхуащ. Щынэхъыби щыIащ: 2013 гъэм - доллар меларди 163-рэ. Ауэ мыбдеж блэкIар дгъэзэкIуэжыну дэ Iэмал щыдиIэщ. Сыт щIыхэдмылъхьэнури: ди дыщэ гъэтIылъыгъэхэр мащIэкъым. Уеблэмэ, иужь мазэхэм нэхъри хьэлъафэ мэхъу.

США-м и экономикэми зеIэт: МВФ-р поплъэ ар мы гъэм проценти 2,1-кIэ нэхъ лъагэ хъуну. ЙофIакIуэ Евросоюзым и экономикэри - зы илъэсым процент 1,9-м щхьэпрыкIынущ. Дуней псор зэрыщыту къапщтэмэ, а бжыгъэр проценти 3,5-м щIигъунущ. Дэри дыхохъуэ. Процент 1,4-кIэ. Ауэ псори хьэрэмыгъэншэу зэпэплъытмэ, дэ псоми яужь дитщ. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, Китайм и ВВП-м зы процент щIигъухукIэ дэ зэуэ проценти 5-кIэ дыбэкъуэн хуейщи - арыншауэ ди экономикэхэм я зэхущытыкIэхэр зэрыщытауэ къыпхуэгъэнэжынукъым. Мис а зэхущытыкIэхэр ди дежкIэ нэхъри зэIохьэ. 1992 гъэм къыщыщIэдзауэ 2016 гъэм нэсыху Урысейм дунейпсо ВВП-м къыщыхуэзэ Iыхьэр проценти 5,2-м къыщежьэри, проценти 3,2-м нэсу къехащ. ИкIи, зыми зимыхъуэжмэ, 2030 гъэм ирихьэлIэу къытхуэнэжынур проценти 2-м зымащIэкIэ щIигъу къудейщ.

ЩIым къыщIэтххэмкIэ нэгъуэщI къэралхэм етщIылIэ пIалъэ кIыхь зэгурыIуэныгъэхэм ди сэбэп хэлъкъым. Геополитикэ щытыкIэми дифI зэрихуэркъым. США-м кIуэ пэтми нэхъри къыттрекъузэ. Дэ куэд зэхыдох ди къэрал кIуэцI зыужьыныгъэм зеттын хуейуэ, арщхьэкIэ псалъэхэм Iуэхухэр къакIэлъыкIуэн хуейщ. Ди финансым и унафэр зыщIхэм ди мылъкур яшэ сыт хуэдэ дакъикъэми ар щаубыдынкIэ хъуну къэралым.

«Нэхъ укъэзымыгъэпцIэжыну ахъшэ хъумапIэхэм» ди мылъкур щахъумэным и пIэкIэ ди промышленностыр лъэщу даIыгъын, инвестицэхэм тралъхьэ налогыр ягъэмэщIэн, ахъшэ политикэр ягъэщэбэн, щIым къыщIах къулеигъэхэм я уасэхэр ираудыхын хуейщ. Къару псори зэхьэлIэн хуейр хамэм ейр мыхъуу, дэ ди экономикэр къэIэтынырщ. Къэралым и философиер, и Iуэху бгъэдыхьэкIэр зэрихъуэкIын хуейщ. Дэ ди экономикэм телъыджэу зричын хуейщ, ауэ ар езыр-езыру къэхъунукъым.

Финансхэмрэ экономикэ зыужьыныгъэмкIэ жэуап зыхь ди министрхэм зыжьэу жаIэ нэхъыщхьэр зэпIэзэрытыныгъэр, къэкIуэнур къэплъагъуфыныр арауэ. Ауэ ипэжыпIэкIэ дэ тлъагъур зэпIэзэрытыныгъэр я фIэщ зэрымыхъумрэ дяпэкIи дакъызэрыкIэрыхунумрэщ.

ТИТОВ Борис,
УФ-м и Президентым и деж хьэрычэтыщIэхэм я хуитыныгъэхэмкIэ щыIэ уполномоченнэ.
«Аргументы и факты»

• Португалие

Курыт лIэщIыгъуэхэм яухуа Байша хьэблэр къанэ щымыIэу зэхэкъутауэ щытащ Португалием и къалащхьэ Лиссабон 1755 гъэм щIыр къаруушхуэ иIэу щыщыхъеям щыгъуэ. Ар зы пщалъэм тету щIэрыщIэу яухуэжын хуей хъуащ. Уэрам зэв куэдыкIейр зэрахъуэкIащ гъуэгу бгъуэшхуэхэмкIэ. АрдыдэмкIэ Европэм апхуэдэ щапхъэ ирагъэлъэгъуащ. Абы и мызакъуэу, щIыр хъей хъужыкъуэмэ, абы пэщIэтыфын хуэдэу унэхэр ухуэн зэрыхуейм и щапхъи къагъэлъэгъуащ. Байша хьэблэм туристхэм я зекIуапIэ цIэрыIуэщ. Мыбы тыкуэнхэр, шхапIэхэр, нэгузегъэужьыпIэхэр щыкуэдщ.

• Осетие Ищхъэрэ - Алание

ЕджапIэ нэхъыщхьэм и унафэщIыр хахыфыркъым

Кавказ Ищхъэрэ бгы-металлургие институтым ректор хэхыныгъэхэр мэкъуауэгъуэм и 29-м щекIуэкIащ, ауэ ипэжыпIэкIэ ахэр къызэпаудащ. Вузым и къудамэ псоми къабгъэдэкIыу Iэ яIэтыну хуит ящIа делегати 125-м щыщу 68-м нэхъ къащтащ бюллетенхэр зэIагъэхьэмэ. Арати, ректорым и къалэнхэр зыгъэзащIэ Разоренов Юрий и телъхьэу къэувар цIыху 54-рэщ, зыкъэзыгъэлъэгъуэжа, кафедрэхэм ящыщ зым и унафэщI Максимов Руслан къыдэщIар щы къудейщ. ТекIуэн папщIэ Разореновым ирикъуакъым делегатипщIым я арэзыныгъэ.

ЕДЖАПIЭ нэхъыщхьэм и лэжьакIуэхэм илъэситI ипэкIэ жаIэу щIадзащ иджырей ректорымкIэ зэрымыарэзыр. Гупым Урысейм и Президентми, УФ-м егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министр Васильевэ Ольги, республикэм и Iэтащхьэ Битаров Вячеслави, РСО - Аланием и Парламентми зыхуагъэзащ Разореновыр ректорым и къулыкъум трагъэкIыну лъаIуэу. ЛэжьакIуэхэр тхьэусыхэрт цIыхухэр зэрыIуагъэкIым, улахуэхэр зэрагъэмащIэм, зэрыщыту егъэджэныгъэ Iуэхур зэрызэIагъэхьэм къыхэкIыу.

Апхуэдэу щыт пэтми, аттестацэ комиссэм Москва къыщыпригъэхащ гупым диIыгъа кандидат псори. «ЛэжьакIуэхэм къагурыIуэркъым къекIуэкIхэр, улахуэхэр зэрытрагуашэ щIыкIэр, - къэхъуам теухуауэ жеIэ республикэм и Парламентым и депутат Куловэ Маргаритэ. - Сэ сызэреплъымкIэ, Урысейм Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министерствэм къаугъэр и кIэм нэсу зэхигъэкIакъым икIи щытыкIэр зэтес ищIыжыну хуейуи зыкъигъэлъэгъуакъым».

Разоренов Юрий арэзыкъым езыр зэрагъэкъуаншэхэмкIэ. ЗэкIэ абы ректорым и къалэнхэр игъэзэщIэнущ. Хэхыныгъэхэр щIэрыщIэу мазэ зыбжанэ дэкIмэ ирагъэкIуэкIынущ.

Зэрытлъагъущи, къаугъэр ужьыхынукъым апхуэдиз зэманкIэ. Ар еджапIэ нэхъыщхьэм и лэжьыгъэм зэран хуэмыхъуну пIэрэ?

«Аргументы и факты».

• Китай

Ныбжьэгъу Цзянрэ ныбжьэгъу Сирэ

Китайм и компартым и ЦК-м и секретарь нэхъыщхьэ Цзэминь Цзян 2001 гъэм «Урысей Федерацэмрэ Китай ЦIыхубэ Республикэмрэ ЗэгъунэгъуфIу зэхущытыным, зэныбжьэгъуным, зэдэлэжьэным теухуа зэгурыIуэныгъэм» Iэ щытридзэм абы и пщIыхьэпIэ къыхэхуакъым илъэс тIощIи нэхъ дэмыкIыу ар дунейм и къэрал 30-м судым щратыну. Хэбгъэзыхьмэ, езы Китайм цIыху мин 200-м щIигъу судхэм щытхьэусыхащ абы залымыгъэ зэрызэрихьам папщIэ. Ахэр 90 гъэхэм КНР-м щыцIэрыIуэу щыта фалуньгун фIэщхъуныгъэм тетхэр зэхэзехуэн зэращIам теухуащ.

КъудамитI

2012 гъэм Цзинпинь Си КПК-м и Iэтащхьэ хъуа иужь Китайм и партыр къудамитIу зэгуэкIащ. Илъэс 90 зи ныбжь Цзэминь Цзян зи пашэ къудамэм и пщIэр ехуэхыпащ. 1999 гъэм фалуньгун зэхэзыпIытIэну яужь ихьа а фракцэм къару гуэри иIэжкъым.

Иджырей унафэщI Цзиньпин Си зи пашэ етIуанэ фракцэм мылъку зэзылъэфалIэхэр лъэныкъуэ ирегъэз, Iулъхьэ къеIызыххэр къехутэ икIи и мурадщ цIыхухэр лажьэншэу зэхэзехуэн ящIыныр къызэтригъэувыIэну.

Псалъэм и хьэтыркIэ, 2013 гъэм и кIэухым ЦIыхубэ лIыкIуэхэм я китайпсо зэхуэсым (ВСНП) зэхуищIыжащ лэжьакIуэ лагерь зыбжанэ. Абыхэм щхьэхуимыту щаIыгъхэм я нэхъыбапIэр фалуньгун фIэщхъуныгъэм тетхэрт.

2015 гъэм Китайм суд реформэ щрагъэкIуэкIащ: иджы къэралым и дэтхэнэ цIыхум и тхьэусыхафэми властхэр фIэкIыпIэ имыIэу хэплъэн хуейщ. Китаидзэмрэ къарузехьэхэмрэ яIэщIэлъыжкъым уIэгъэщхэм я унафэр. IэщIагъэлIхэм къазэралъытэмкIэ, иджы китай дзэ къулыкъущIэхэм сату ящIыжыфынукъым цIыхум и кIуэцIым илъ органхэмкIэ.

ВСНП-м и сессием къыщыщыпсалъэм КНР-м и Суд нэхъыщхьэм и унафэщI Цян Чжоу жиIащ 2015 гъэм и закъуэ коррупцэм папщIэ къулыкъущIэ мин 49-м щIигъум суд зэрытращIыхьар. Абыхэм ящыщу 134-р унафэщI лэжьакIуэ нэхъыщхьэхэщ. НэгъуэщIу жыпIэмэ, зыгъэувар езы Цзэминь Цзянщ.

Сыт зищIысыр фалуньгуныр икIи сыт ар Урысейм нобэми щIыщыдакъуэзэр?

Фалуньгуныр «Пэжыныгъэ - Гуапагъэ - ШыIэныгъэ» щапхъэм тету хьэршым зыдегъэкIуным тещIыхьауэ псэмрэ IэпкълъэпкъымрэзэрырагъэфIакIуэ пасэрей хабзэщ. Ар хущIокъу щхьэхуещагъэр, губжьыр гъэкIуэдыным, цIыхухэр фIым щIэпIыкIыным.

Урысеймрэ КНР-мрэ зэращIылIа ЗэгурыIуэныгъэу ищхьэкIэ зи гугъу щытщIам и 8-нэ статьям дыкъыщоджэ: «ЗэгурыIуэ лъэныкъуэхэм ящыщу зыми къигъэхъунукъым езым и щIыналъэм ЗыгурыIуэ лъэныкъуэм и суверенитетым, шынагъуэншагъэм, и щIыналъэр зыуэ щытыным зэран хуэхъу зэгухьэныгъэхэмрэ гупхэмрэ къыщызэрагъэпэщыныр». Ямылей гуэри хэлъ хуэдэкъым. АрщхьэкIэ Китайм фалуньгуным тетхэр гущIэгъуншэ дыдэу зэхэзехуэн зэрыщащIыр къэплъытэмэ, къыбгуроIуэ а статьяр абы зэрыхуэгъэзар.

Езым и властыр игъэбыдэн папщIэ коррупцэмрэ залымыгъэмрэ тегъэщIапIэ зыщIа Цзян, зэрыгурыIуэгъуэщи, цIыхухэм ягу ирихьыртэкъым. Абы къыхэкIыу зэман дэкIри, фалуньгун фIэщхъуныгъэр зэрыцIэрыIуэм щышынэ хъуащ. Арати, къэралым и конституцэр къызэпиудри, 1999 гъэм иригъэжьащ апхуэдэхэр зэхэзехуэн ищIын: и мурадт а фIэщхъуныгъэр игъэкIуэдыжыпэну. ЦIыхухэр зэтраукIэрт, тхылъхэр ягъэсырт. 2006 гъэм дунейр щыгъуазэ хъуащ а фIэщхъуныгъэм тетхэм я кIуэцIхэр кърахыурэ зэращэм. Мыгувэу ахэр нэгъуэщI къэралхэми зэхэзехуэн щащIу щIадзащ. АрщхьэкIэ дунейм пщIэшхуэ къыщыхуащI а фIэщхъуныгъэм. Къэрал зэмылIэужьыгъуэхэм Фалунь Дафэ и махуэр цIыхубэ гуфIэгъуэу щагъэуващ.

ХъыбарегъащIэ агентствэхэм къатахэм къахэтхащ.

НапэкIуэцIыр зыгъэхьэзырар **ШАЛ Мухьэмэдщ.**

• Ар зэрыщытар

Мюллер нэгъуэщIт

«Семнадцать мгновений весны» фильмыр япэу ягъэлъэгъуа нэужь КГБ-м и лэжьакIуэхэм Броневой Леонид, гестапэм и Iэтащхьэм и ролыр зыгъэзэщIар, щыгъуазэ ящIауэ щытащ Мюллер Генрих ехьэлIа дэфтэр зыбжанэм. ИужькIэ Броневойм жиIащ: «А псори сщIауэ щытамэ, сэ а ролыр нэгъуэщIут зэрызгъэзэщIэнур!» Зыми шэч къытрихьэркъым Мюллер и лэжьыгъэм фIы дыдэу хищIыкIыу зэры щытам, ар «къызэрыгуэкI дадэ гуапэ цIыкIуу» зэрыщымытам.

И къекIуэкIыкIар

Мюллер Генрих 1900 гъэм Мюнхен пэгъунэгъу Пазинг къалэм къыщалъхуащ. Абы и адэ Мюллер Алоиз (1875 - 1965) жандармерием къулыкъу щищIащ, арщхьэкIэ жыжьэ дэкIуеифакъым. Илъэсих и ныбжьу Генрих пэщIэдзэ школым кIуащ, ар къиуха иужь Крумбах къалэм дэт еджапIэм яшащ. Еянэ классыр абы къыщиуха нэужь, ар кхъухьлъатэзехуэхэр щагъэхьэзыру Мюнхен дэт училищэм щIэтIысхьащ.

1918 гъэм и гъатхэпэм Генрих КъухьэпIэ фронтым ягъэкIуащ икIи абы щызэрихьа лIыгъэм папщIэ I, II нагъыщэхэр зиIэ гъущI жор, нэгъуэщI дамыгъэ лъапIэхэр къратауэ, вице-фельдфебелу 1919 гъэм мэкъуауэгъуэм и 13-м дзэм къыхэкIыжащ.

И адэр лъаIуэри, дыгъэгъазэм и 1-м Мюнхен къалэм и полицэ IуэхущIапIэм ягъэуващ Генрих, 1920 гъэм шынагъуэншагъэмкIэ IэнатIэм хагъэхьащ. Мыбдеж Мюллер щикъалэнт къэрал унафэхэм япэщIэуэ Iуэху еплъыкIэ зиIэхэр зыхэт зэгухьэныгъэхэм якIэлъыплъыну.

Зэрылажьэм хуэдэу еджэурэ абы курыт щIэныгъэ зригъэгъуэтащ, занщIэуи полицэм ассистент къулыкъур къыщыхуагъэфэщащ. 1929 гъэм ирихьэлIэу полицэм и офицер хъуащ. Абы и лэжьыгъэр зыхуэгъэзар коммунист зэщIэхъееныгъэм пэщIэтыныpт.

1933 гъэм рейхстагым мафIэ щIадза иужь (фигу къэдгъэкIыжынщи, нацистхэм абыкIэ коммунистхэр ягъэкъуэншащ, иужькIи Германием и коммунист партыр лэжьэну хуимыту ягъэуващ, цIыхухэр куэду ягъэтIысу щIадзащ), коммунистхэм япэщIэтынымкIэ IэщIагъэлIу къалъытэ Мюллер Берлин яшащ. Мыбдеж япэу дыщрохьэлIэ «Германием щыщ лIыукI хъыжьэ дыдэм» и къекIуэкIыкIам щыщ телъыджэхэм.

Щхьэр дэунэзэным хуэдэу дэкIуейрт

ГъэщIэгъуэныр Мюллер «Пивэ путчым» жыджэру хэта нацистхэр къэзылъыхъуахэм зэращыщарщ.

Сыт «Пивэ путчыр» зищIысыр?

1923 гъэм щэкIуэгъуэм и 9-м национал-социалист Гитлер Адольфрэ генерал Людендорфрэ зи пашэ ветеран зэгухьэныгъэр хущIэкъуащ къэрал властыр иубыдыну. Мюнхен и Бюргербройкеллер пивэ ефапIэ абрагъуэм щрахьэжьа Iуэхур къызэтещэхащ: полицэм игъэтIысащ путчым и къызэгъэпэщакIуэхэр - Гитлер, Гиммлер, Гесс, Рэм сымэ.

Путчыр щызэхапIытIэм Мюллер политикэ полицэм хагъэхьащ икIи жыджэру яхэтащ нацистхэм ещакIуэхэм. Иужьрейхэм ар ящыгъупщакъым, уеблэмэ, Гитлер хуатхащ гестапэм хахуным и мызакъуэу, Мюллер ягъэтIысыну хуагъэуву письмо. АрщхьэкIэ Мюллер къыщхьэщыжащ СС-м (СД) и дзэхэм шынагъуэншагъэмкIэ я IэнатIэм и унафэщI Гейдрих Рейнхард. Абы и мызакъуэу СД-р 1934 гъэм гестапэм хыхьэжу Гейдрих полицэ щэхум и Iэтащхьэ хъуа иужь Мюллер занщIэу къулыкъукIэ дэкIуеящ.

Ар телъыджэт: НСДАП (Германием и национал-социалист рабочэ парт) хэмыт цIыхур СС-м щыдокIуей! ЩIыдгъужынщи, илъэситI дэкIри, 1936 гъэм Мюллер оберштурмбаннфюрер (подполковникым похъу) къыфIащ, полицэм и обер-инспектору ягъэув. НСДАП-м и мюнхен зэгухьэныгъэр аргуэру хущIэкъуащ абы лъакъуэпэщIэдз хуищIыну, арщхьэкIэ аргуэруи зыри къикIакъым.

Ауэ Мюллер хьэкъ ящищIащ, партым къимыдэми, езым хуэдэ IэщIагъэлIхэр национал-социалист Германием къулыкъукIэ щыдэкIуеифыну зэрыщытар. Обер-инспектор Мюллер 1937 гъэм и щIышылэм зэуэ къулыкъуищкIэ дэлъейри, обер-регирунгсрат хъуащ.

Мюллер партым щыхыхьар 1939 гъэрщ икIи куэд дэмыкIыу гестапэм и унафэщIу ягъэуващ (Гейдрих ищхьэкIэ дэкIуеящ, Германием шынагъуэншагъэмкIэ и IэнатIэм и Iэтащхьэ ящIри).

Псори къыхуэгъуурт

Сыт атIэ нацист идеологиемрэ НСДАП-мрэ къызэрыфIэмыIуэхум и мызакъуэу, и щIалэгъуэм нацистхэр зэхэзехуэн зэрищIари Мюллер къыщIыхуэгъур? Абы и закъуэтэкъым: Мюллер щIиуфэртэкъым Сталинымрэ абы игъэува залымыгъэ хабзэмрэ зэрыдахьэхыр. Уеблэмэ, Сталиным и къэрал зехьэкIэм Мюллер хилъагъуэрт Дзэ Плъыжьым и текIуэныгъэхэмрэ Германиер зэрыхагъащIэмрэ я щхьэусыгъуэхэр. Ауэ а псори къыщыхъунур иужькIэт.

ИджыкIэ Мюллер и къару псор ирехьэлIэ экономикэм зыщIагъэкъуэн мурадкIэ концлагерхэр къызэIухыным. Апхуэдэу къигъэсэбэпырт дэтхэнэри игъэтIысыну (езым и лэжьакIуэхэр хэмыту) гестапэм иIэ хуитыныгъэр. ЯгъэтIысахэр лIэхукIэ ягъэпщылIырт, я мылъкумрэ дыщэхэкIхэмрэ къэралым Iэрыхьэрт. А псори халъхьэрт зауэм хуэщIа экономикэм, вермахтым Iэщэ лIэужьыгъуэщIэхэр игъэунэхуным. Мы Iуэхум Мюллер ткIийуэ кIэлъыплъырт: концлагерхэм икIыу дыщэ Iэлъынхэр, дыщэдзэхэр, тхьэгъухэр, псы щIагъым еххэм вакъэ щабэхэр хуащIын щхьэкIэ къагъэсэбэп цIыхубз щхьэцхэр, щIыр ягъэпшэрын, сабын къыхащIыкIын папщIэ хьэдэхэм къыпкъраххэр зыхуэдизыр махуэ къэс зригъащIэрт.

Мюллер апхуэдэу ищIэрт езым и унафэщIхэм яфIэфIхэр. КъапщтэмэГейдрихрэ тепщэныгъэр зыIэщIэлъ нэгъуэщIхэмрэ папщIэ къызэIуихат цIыхухъухэм я зэштегъэупIэ «Салон Китти» унэр. Ар зэпымыууэ ягъэнщIырт яубыда Европэм ираша цIыхубзхэмкIэ. Гитлер пщэдджыжь къэс щыгъуазэ ящIырт езым и блыгущIэтхэм жэщыр зэрагъэкIуа щIыкIэм (ар хуейт ахэр псори сыт щыгъуи и нэIэ щIигъэтыну).

Москва хьэмэрэ Вашингтон?

Гестапэм ЕтIуанэ дунейпсо зауэм щыгъуэ зэхищIыхьа бзаджэнаджагъэхэм ятеухуауэ куэдым куэд ящIэ: цIыхухэр зэрызэтриукIар, я Iуэху еплъыкIэм къытемыхуэ псори лъэныкъуэ зэрыригъэзар, нэгъуэщI Iэджи. А псоми къахэжаныкIащ Мюллер. Ауэ абы и гъащIэр адэкIэ зэрыхъуам теухуауэ ягъэхъыбархэр зэтехуэркъым. Пэжыр зыщ: къаухъуреихьа Берлин 1945 гъэм мэлыжьыхьым и 29-м Мюллер щыпкърыупщIыхьащ Браун Евэ и малъхъэ Фегелейн Герман. Иужьрейм и щхьэр палъащ, къыщIэпхъуэжауэ ягъэкъуаншэри. Ауэ иужькIэ Мюллер и лъэужьыр мэкIуэд. Дэнэ здэкIуар гестапэм и унафэщIыр? Зыхуагъэфащэ псоми я нэхъ телъыджэр... ар совет тIасхъэщIэх IуэхущIапIэм и лэжьакIуэхэм къыдашэха хуэдэу ягъэхъы-барырщ.

Апхуэдэу жаIэ хъуащ дзэ тIасхъэщIэх IуэхущIапIэм и Iэтащхьэу щыта (1944 гъэм къыщыщIэдзауэ) Шелленберг Вальтер и гукъэкIыжхэр блэкIа лIэщIыгъуэм и 50 гъэхэм дунейм къытехьа иужь. Лэжьыгъэ IуэхукIэ Мюллер быдэу пыщIауэ щыта абы куэдрэ зэхихащ ар Сталиным щытхъуу. Шелленберг и псалъэхэм ятепщIыхьмэ, Мюллер НКВД-м и хъым ихуащ 1944 гъэм икIи 1948 гъэр къэсыху Москва щыпсэуащ. Ар пэжмэ, Шелленберг абы щыгъуазэу щытамэ, щхьэ ибзыщIа?

АрщхьэкIэ, америкэнхэм къызэрахутамкIэ, 1948 гъэр къэсыху ар Швейцарием щыIэ унэ цIыкIу гуэрым щыпсэуащ, а илъэс дыдэм ЦРУ-м зыпищIащ. «Зауэ щIыIэм» ипэжыпIэкIэ щIидзати, иужьрейр апхуэдэ IэщIагъэлI хуеинут. Мис ар нэхъ пэжынущ.

МИЛКИН Андрей.
«Война и Отечество» газет

Щыхухэр къамыгъэпцІэн щхьэкІэ

● Фысакъ!

Урысей МВД-м Налшык къалэ округым щиІэ управленэм (УМВД) щекІуэкІа зэІущІэм щытепсэлъэхьащ телефон гъэпцІагъэм пыщІа щІэпхъаджагъэхэр къэмыгъэхъуным.

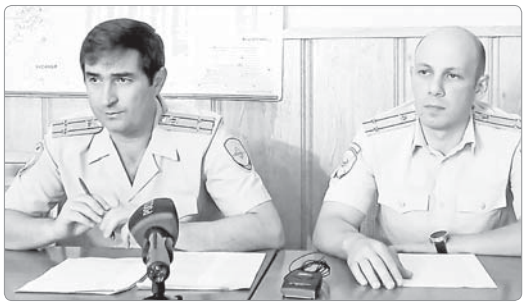

УМВД-м следствиемкІэ управленэм и унафэщІым и къуэдзэ Мамрэш Амиррэ дознаниемкІэ и къудамэм и унафэщІ Ефэнды Айдамиррэ *(суэрэлы)* тепсэлъыхьащ бзаджащІэхэм щІэпхъаджагъэ Іэзыкуі телефоныр къызэрагъэсэбэп щыкІэмрэ апхуэдэ къэмыгъэхъуным теухуауэ езыхэм ящІэмрэ.

ЗэІущІэм хэтахэм къызэрыкагъэщащи, телефонкІэ нэхъ тыншу къахуэгъапцІэр зи ныбжь хэкІуэтахэмрэ жыІэзыфІэщ цІыхухэмрэщ. Лей зытехьэхэм я телефоным къоІуэ я банк картэхэр зэрызэхуащІам теухуа хьыбар (СМС). Къэхъуам щІэупщІэну псэльэжа иужькІэ, гъэпцІакІуэм банкым и лэжьакІуэу къыжреІэ, Іуэхур зэфІахын папщІэ и картэм и идентификационнэ номерымрэ пин-кодымрэ яритыуи къольэІу. Аращи, ахэр яІэрыхьа нэужь, банк картэм илъ ахъшэр йокІуэдыкІ.

- Іэмал зэриІэкІэ, видеокІэлъэплъыныгъэм щІэт банкоматхэрщ къэгъэсэбэпын хуейр. УмыцІыхуми зыхуэбгъаазэ хъунукъым банкомат Іуэхутхьэбзэхэр зэфІэхьныжмкІэ сэбэп къыпхуэхъуну, - жиІащ Мамрэш Амир.

ЦІыхухэр къамыгъэпцІэным теухуауэ Налшык къалэ округымкІэ управленэм зэхигъэуващ гъэпцІакІуэхэм къагъэсэбэп Іэмал пэсри зэпкърыхауэ къыщыгъэлъэгъуа тхыгъэ (памяткэ). Ар Управленэм дэлажьэ Жылагъуэ советыр щыІгъуу хьыджэру цІыхуухэм Іэрагъэхьэ.

УАРДЭ Жантинэ.

«Жэщгъуэлъ»

I

ЦІЫХУХЭР куэду щызэхуэс, ахэр уэру щыпсэкІу щІыпІэхэм, уэрамхэм, хьэблэхэм жылагъуэ хабзэр зэрыщагъэзащІэм кІэлъыплъ милиционерхэм махуэ кхуэхьакІ къалэнхэм къадэкІуэу, ныщхьэбэ нэгъуэщІ пщэрылъ гуэри къыщащІащ: къалэм дэт кхъэ кІуэцІым зыщаплъыхьын хуейуэ.

Абы щхьэусыгъуэ иІэт. Иужьрей зэманым цІыхухэм я тхьэусыхафэ зыкъом къэІурт, я адэ-анэ, я бын, я благъэ-Іыхьлыхэр зыщІэлъ кхъэр бзаджэнаджэ тІысыпІэ зэрыхъуам теухуауэ. Абыхэм жаІэрт: «ЕфапІэешхапІэ ящІыжауэ, хьэулей куэд мыбы щызэхуос. ЩІалэ зехьэбасэ зыкъомми къемызэгъ щалэжь».

- Мы къхъэм дыкъыщыхьэм пасэрей философ гуэрым жиІауэ щыта псалъэ Іущхэр си гум къэкІыжащ, - жеІэ гупым я пашэ лейтенантым, и гъусэ сержантитым захуигъаззу. - Абы жиІат: «Ажалым псори зэхуэдэ ещІыж - цІыхухэм, цІыхубзи, сабии, балигъи, къулеи, къулейсызи, къулыкъушІи, лжьакІуэхьи, лъагъугуэфІи, лъагъугуэеи, щІэпхъаджащи, Іэдэбу щытари».

- Дунейр зэрыхьэхэр, гува-щІэхами мыбы къызэрыкІуэжьнур ямыщІэу, хьэжьвакъэжьышхьу, Іэбжьанэ фІейуэ, мылъкум я нэр къыщхьэрипхъуауэ псэуэ нэпсей зыкъоми мыбы дэлъщ, - жеІэ сержант нэхъыжьым, лейтенантым и псальэм пищэу. - Дунейм утетыуэ, дауи, фІыщ екІуу, хуэщІауэ упсэуну, тыншу уи гъащІэр епхьэкІну, ауэ зэи зыщыбгъэгъупщэ хьунукъым псори къызэрыпщІэныжьынур...

- Зэт, зэт! - гупым я нэхъыжь лейтенантыр зэщІэувыныкІащ, макъ гуэр зэхихри. - Зэхэфхро?..

ЕкІуэкІыу зи бгъуитІымкІэ къхъащхэ сатырхэр къыщыт гъуэгу бгъуэзм здрищхьэм хабзэхъужьмэр зэщІэувыІыкІащ, макъ къэІур нэхъ Іупщіу зэхахьн папщІэ.

Кхъэ кІуэцІым и ипщэрабгъу лъэныкъуэмкІэ къиІукІ макъыр щэІу е пырхъ макъыу щытрэ щымытрэ зэхэхьгъуейт. Ауэ гурыІуэгъуэт хьэ хьэулей гуэрым ейуэ ар зэрыщымытыр.

Мащэ зэпльыпІэхэм я зэхуакуэхэмкІэ дэкІ милиционерхэр гъунэгъу дыдэ хуэхъуащ макъыр къызэриІукІ щыпІэм.

- Жып уэздыгъэр щІэгъанэт! - жеІэ лейтенантым, нэхъ гъунэгъуу къыбгъэдэт сержантым зыхуигъаззу.

Уэздыгъэм идза нэхур занщІэу тридзащ кхъащхэ гуэрым бгъэдэлъу пырхъыжу жей цІыхухэм. ТепІэнэмшэм, курткэ пІащІэ гуэр фІэкІа щІэдзыну имыІэми, ар Іэфі дыдэу жейрт.

Милиционерхэм я псалъэмакъыр щызэхихьм икІи уэздыгъэ нэхур и нэгум щридзэм, ар гужьеныуэ къыщылъэтащ.

Хэт ар? Дэнэ къызэдикІар? Сыт хъэ кІуэцІым щІилъыр, зэрытракІутэжрэ куэд мыщІа мащэ щыІэм бгъурылъу?

II

КЪЫЩАЩЫМ цІыхухъум и гуфІакІэ жыпым къыдаха тетрадь пІащІэм гурыІуэгъуэ къыщІащ псори, езым упкърыпщІыхьыни хузмейуэ. Абы итт:

«Си щхьэгъусэм ткІийуэ къысхуигъэуващ: е сэ сыкъыхэх, е уи анэ ажалыфэр къыхэх - арыншамэ дэ тІур зы унэ дыщІэзэгъэнэжьынэ».

Узижагъуэным и пщэм апхуэдэ къалэн хьэлъэ къыдэхуэу. Ар Іейщ, гугъу дыдэщ. Сыт сщІэнур? Сыт жысІэнур? Согузавэ. СогуІэж. ЩхьэунаІэ сыхъуащ. Къысхуэгупсысыркъым жысІэнумрэ злажьынумрэ.

Си щхьэгъусэр къыхьэзохри, си анэр сфІэгуэныхьщ, сфІэпсэкІуэдщ. Гугъу дыдэ ехьу сэ абы сыкъилъхьащ, лъхугъэм илЫкІынкІэ шынагъуэ щыІэу. Бадзэ къыстримыгъэтІысхьэу сиплащ. Сригъэджащ, сихуэпащ, и кІэтІийр и вакъэпсу лажьэу. Зыми сригъэхьэпсакъым. КъыстегужьеикІауэ псэущ. ТІэкІу сыкъыщыгувэхэм деж гуэразэу ар щхьэгъубжэм Іутт. Насыпыншагъэ гуэр къысщыщІа и гугъэу жейм еэзгъэткъым, къикІуКІ-никІуКІыу утыкум итт.

Апхуэдащ сыщысабиям щыгъуи, балигъ сыхъуа нэужьи. Сыщыкъуаншэм деж абы псалъэ дыдж къызэпсэкъым, си гум иримыхь къызжиІакъым.

Зэ закъэущ къыщызжиІар. Ари къэшэн Іуэхум сыщыхьхьам щыгъуэщ. Си анэм къызиІуэкІат си нэм къыфІэна цІыхубзыр гунэс зэрыщымыхъур. Ар хуейтэкъым «Жэщ клуб» жыхуаІэ зэхуэсыпІэм къыщызгъуэта бзыльхугъэр щхьэгъусэ сщІну. Хуейтэкъым абы сригъусэну.

- ТІэунейрэ лЫ дэкІуа, щІэх дыдэуи абыхэм къыхьыфІадзэжа, уэ нэхърэ илъэситхукІэ нэхъыжь цІыхубзыр щхьэгъусэ пхуэхъунукъым, - къызжиІат си анэм, сиущийуэр. - ЗэрыжжаІэмкІэ, абы и анэри чыхум хэтащ. Иджыри хэтщ, япэ къэс цІыхухъум жэщгъуэлъ дэхъуу. Зи адэхэр зырыз и бынитІыр гъэса зэрыхъуным зэи еІэлІакъым. Хабзэ зэрылъ унагъуэкъым къызыкІэлъыбжьыхь цІыхубзыр къызыхэкІар. Ухуейкъым абы.

Хьэуэ, мамэ! Сэ абы сыхуейт, сытелІэрт, ситхьэкъуат, малъхъэдисым хуэдэу сызыщІишэрт! Ар щысльэгъум и деж сылъэтэным ещхьу сыхъурт, дамэ къыстекІам хуэдэу. Си гукъыдэжым занщІэу зыкъыІэтырт. Си лъакъуэхэр псынщІэу щІэкІырт, я нэхъ спортсмен жэрхэм сатеижьн хуэдизу. Си Іэпкльапкъэр жан дыдэ хъурт. СызэІэр къыгуэсчыным хуэдэу, къару лъэщ къыСхьхьэрт.

Абы сыщригуэсхэм деж хуиту, си тхьэмбылым щызу сыбауэрт. ГуфІэгъуэр си нэгум къищырт, дуней насыпыр сэ къызитауэ къысфІэщІыжу. КІэщІу жьпІэмэ, сльэкІынутэкъым ар къэзмышэн...

ЛьаГъуныгъэ гуащІэм итхьэкъуа, делэ ищІа сэ абы щыгъуэ мамэ жеІат:

- Сызэхъуэпса тхьэІухудыр къызумыгъашэмэ, зызукІыжьнущ, къуршыпс уэрым зыхэздзэжьнущ, бензин зытеСкІэжьнурэ зызгъэсьжьнущ е щыхэпльэ зысщІыжьнущ! - жыСІэри.

Абы иужькІэ си анэ тхьэмыщкІэм сыт ищІэжьнт? СыфІэкІуэд нэхърэ фІэмыфІ цІыхубзыр щхьэгъусэ сщІымэ нэхъ къищтащ...

Сщіамэ сыт?! Бэлыхь сыхэхуащ. Ди унэм хьэргъэшыргъэ, къэзэуат илъ хъуащ. Нэчыхь хуезгъэтха нэужь, занщІэу зыкъэзрыкІа си фызыр сыкъэзылъхуа си анэм езэгъыртэкъым. Ар бжэгъуу и нэм къыщІэуэрт. Абы ишхыр фІэкуэдт, ищІэр фІэмащІэт.

Уи Іэ-уи льэр къыбдэбзу, уи акъылым сэкъат имыІэу, щІалэгъуэ нывжьми уиту жыв хъуа уи анэр умыпІыжьнщ емыкІущ, хьэдзгъуэдзэхэщ, ухуейуэ щытмэ - щІэпхъаджагъэ.

Ауэ сэ схуэпІыжакъым: си фызымрэ щыкъу анэмрэ къыскІэрыхьыжьэри, си анэ тхьэмыщкІэр лІыжь-фызыжьхэр щаІыгъ интернатым ирызагъэтащ.

Нобэр къыздэсым си гум схуигъэхужькІыркъым «мыбы нэхъ ущытыншынущ, мамэ» жысІэу интернатым щеста махуэм, уи гур икъутэу, а насыпыншэр зэрыгъар. Ар мащІэрэ къыскудэлпъеят, и нэпс къыщІэлъэлъыр напэм кьежэхьу! ІэплІэ куэди абы къызишэкІат, къызэкІуэтэлІэжурэ. «Тхьэм насыпыншэ уимыщІ, си щІалэ», - жиІэурэ си щхьэм куэдрэ Іэ къыдильат...

Абы иужькІэ куэд дэмыкІыу зэанэзэпхъум сызыхашэжащ, си унэ тІэкІур залымыгъэкІэ сагъэщэжри.

Хьэрэм яхухъу си унэ уасэу яшхар, щыгъын, налкъутналмэс, дыщэжкІ лъапсей яращэхуу, сэхуСэплъ лъапІэкІэ яГъэкІуэду, хьэулеякІуэ ирикІуэу.

Си щыкъуэзм я деж щызгъэкІуэ гъащІэр дыдэт, хьэлъэт, лъэхъуэщым уисым хуэдэу. Сыщхьэхумыьтт. КъысхуащІ си унафэт. УнэІут жьхуаІэм хуэдэ дыдэ саащат, сыпщафІэ-сыжьыщІэу, бззэрхэм, тыкуэнхэм сыкІуэу, хьэлъэ къэІэтынхэр си пщэм къыдэхуэу. Абы щыгъуэми езы зэанэзэпхъур телевизор еплъу щылтт, сэхуСэплъ лъапІэхэр зыхалъхьэу щыст, зэгъусэу е щхьэхуэ-щхьэхуэу хьэулеякІуэ дэкІырт, сэ унэхъумэсу сыкІьаГъанэурэ...

Гугъуц адэ-анэ уимыІэжу, къыбдалъхуа щымыІэу, щІэблэ умыгъуэтауэ (щхьэхуиту иджыри дунейм дытегъэт, бын Іуэху дыхьэмыту жиІэрти, си сфышэм сабий гугъу хуэсщІу идэртэкъым), узыбгъэдэс фызым и гуапагъэ, и гулыитэ умылъагъуу дунейм утетыну. Гур пІейтейщ. Псэр тыншыркъым. Уи щхьэр здэпхьынур пщІэркъым.

Апхуэдэхэм деж сэ интернатым сыкІуэурэ сэ анэр сльагъурт. Абы сыбгъэдэст, сыдэуэршэрт, зэрыСхуэзфІэкІкІэ тезгъэурт, и гур фІы хуэсщІырт.

И Іизыныншэу унэм сызэрыщІэкІыр, си анэр здэщыІэ интернатым сызэрыкІуэр къэзыщІа си щхьэгъусэр Іэл фІыцІэу къызэкІуэкІащ. И анэр къыдежьуэ абы къыспиуфыдыу щІидзащ лъагъунлъагъу си анэм и деж сызэрыкІуэр. Хьэргъэшыргъэ зыкъом абы щхьэкІэ сыхэтащ. Дыззрышхащ, дызэрыІащ. Псалъэ бзаджэ куэд зэжеІащ. ДыщызэфІэна махуэ гуэрхэм ящыщ зым си щхьэгъусэр къызэбгат:

- Мы уи анэ ажалыфэр лІэнуми зэ лІащэрэт! - жиІэу.

Ди тхьэІ! Абырэ си щыкъу анэмрэ я хъуэпсапІэр мыгувэу къайхъулІащ: куэд дамыкІыу си анэ тхьэмыщкІэр дунейм ехыжащ. Хэт и фІэщ хъун, ауэ ар щыщІалъхьэм зэанэзэпхъур кхъэм нэкІуакъым, къысхуэгузэвакъым.

А псом яужькІэ сэ абыхэм сахэсыжыфакъым: си щхьэр щІэсхьэри, сыкъежьэжащ, си лъэм сыздихьым сыкІуэу. Си лъэм сыздихьар сыкъыщалъхуа къалэм дэт кхъэр аращ. Абы си анэр щІэлщ.

Махуэ зыбжанэ хъуауэ сэ абы и кхъащхьэм сыбгъурылъщ, и хьэкъыр, и щІыхуэр сыпшынысж къысфІэщІу. КъысфІощІ си гум хуэ зигъэпсэжу, си псэр тІэкІу нэхъ тынш хъужащ. Попов Андрей».

III

ИРАТЫЖА дэфтэрыр и гуфІакІэ жыпым ирилъхьэжа нэужь:

- КъэІэ, хьуну щытмэ, зи гуэныхь зыкъом стеІ си анэм и кхъащхьэм иджыри сыбгъэдэвгъэлъ! - къэлъэІуащ Андрей, и нэпс къекІуахэр ІэдакъэкІэ щІилъэщІыкІыурэ. - Сэ абы зыщызгъэнщІыжырэкъым.

Милиционерхэм абы жэуап иратыжакъым. Ауэ ціыхухъум и гугъу ямыщІу ахэр зэрыІуэкІыжам къикІырт: «Уэзрыхуейщ».

ЛІЫГЪУР Чэрим.

Къубэ-Тэбэ щыщхэр токІуэ

2002 - 2003 гъэхэм къалъхуа ныбжьыщІэхэр хэту Бахъсэн районым футболымкІэ зэхьэзэхуэ щекІуэкІащ Къубэ-Тэбэ къуажэм щыщхэу КъуэщІысокъуэ А., КІасэ Ю., Хьэмыкъуэ Хь., Токъан А., Ныбжьк Хъ., Гвинцадзе Д. сымэ я фэеплъу.

ЗЭХЬЭЗЭХУЭР къызэригъэпэщащ Бахъсэн муниципальнэ районым и администрацэм. Абы и мурад нэхъыщхьэт щІэблэр хэкупсэу, узыншэу кьэгъэзэхьуныр.

Бахъсэн муниципальнэ районым и пресс-Іуэхущ1апІэм хъыбар къызэрыдигъэщІамкІэ, зэпеуэм хэтащ щыналъэм и куэт яджаІэхэм я командибл, щыхуи 100-м щІигъу къызэщІаубыдэу. Ар дахэу, узыІэпыэшэу екІуэкІащ.

Бэнэныгъэ гуащІэм и ужькІэ наІуэ хъуащ Къубэ-Тэбэ къуажэм и ныбжьыщІэхэр псоми зэрефІэкІар. Абыхэм какІэлъэкІуэ Куба къикІахэмрэ Къулъкъужьи Ипщэ щыщхэмрэ.

Зэхьэзэхуэм щытекІуахэмрэ къыщыхэжаныкІахэмрэ гуфІэгъуэ щытыкІэм иту щІыхь тхылъхэр, кубокэр, саугъэтхэр иратащ.

ТЕМЫР Дисанэ.

● Футбол

Кубокым адэкІи щІобэн

«Ангушт» (Нэзрэн) - «Спартак-Налшык» (Налшык) - 2:3 (1:2, 2:2, 0:1). Нэзрэн. «Центральный» стадион. Щыщхьэуі1ум и 8-м. ЦІыху 500 еплъащ.

Судьяхэр: Ермаков (Краснодар), Хатуев (Грознэ), Образкэ (Ставрополь).

«Ангушт»: Хамхоев, КІыщ, Гитинов, Аушев, Газдиев Ил., Парчиев (Албогачиев, 70), Нурахмедов, Ахильров Ал., Далиев, Къуэн З., Янурсаев (Алиев Б., 59).

«Спартак-Налшык»: Щоджэн Б., Белюкаев (Миронов, 85), Шахтиев, Муслуев, Абазэ, Магомадов, Пащты (Михайленкэ, 55), Медников (Гугуев, 72), Мэшыкъуэ Хь.,Ахриев (Захарченкэ, 62), Алиев Р. (ПІуп, 70).

Дагъуэ къыхуащІащ Пащтым.

Толхэр дагъэкІащ: Ахриев, 30 (0:1). Муслуев, 33 - езым и гъуэм (1:1). Алиев Р., 36 (1:2). Къуэн З., 79 (2:2). Гугуев, 96 (2:3)

УРЫСЕЙМ футболымкІэ и Кубокыр къэхьыным екъэлІа зэІущІэкъуэ жыджэру йокІуэкІ. Ингуш Республикэм хьихьэ Нэзрэн къалэм ышщхьэуІум и 8-м щызэхэтащ финалым 1/64-нэ Іыхьэр. Абы щызэпэщІэтащ щыІпІэ «Ангушт»-мрэ «Спартак-Налшыкымрэ».

ЗэІущІэм и пэщІэдзэ дакъикъэхэр хэгъэрейхэм нэхъ жыджэру ирагъэжьащ. ЩІэх-щІэхьурэebгъэрыкІуэ пэтми, хуэфэщэн кІэух яхуемыгъэгъэтыжурэ япэ Іыхьэм и ныкъуэр блэкІащ. Нэзрэндэсхэм я джэгуКІэм зыщыізыгъэгъуэза ди щІалэхэм контратакэхэр къызэрагъэпэщу щІадзащ. Абыхэм ящыщ щым къыщыхэжаныкІыну Іэмал хъарзынэ иІащ Мэшыкъуэ Хьэчим. «Ангушт»-м и гъуащхьэхъумэхэм яІэщІэкІыу штрафнойм илъэда ди гъуащхьэжьмэнкъуэм топыр налшыкдзэхэм я футболистхэм тэмэму къаритыфакъым.

«Спартак-Налшыкым» и ерыщагъым куэд дэмыкІыу екъуІэнэныгъэ къыхуихьащ. Гупышхуэу илэкІэ кІуэта налшыкдзэхэм ящыщАхриев Хьэсэн хьэрхуэрэгъуэхэм я гъуащхьэтетым и пащхьэм къыщихутэм, топыр Іэззу абы щхьэпридзри, бжыгъэр къызэІуихащ - 0:1.

Тепщэныгъэр псынщІэу зыубыдыжыну хуущІэкъуу къызэщІэуІуэ хэгъэрейхэм щІэх щІэхьуэ ящІыжащ. ХьэщІэхэм я штрафнойм къыщыхъуа зэрызехьэм хэту Муслуевыр топым щеуэм тецІэфтащ икІи абы пэмыплъа ЩоджэнЫм зыри хуещІэжакъым - 1:1.

Дакъикъищ дэкІауэ арат ди щІалэхэр япэ щищыжам. УповойкІэ къата топым псом япэу нэсщ, нэхъ лъагэу далъэйри, Алиев Руслан щхьэкІэ еуащ икІи топыр гъуэм дыхьащ - 1:2.

ЗэпэщІэтыныгъэм и етІуанэ Іыхьэр нэхъ кІащхъэ хъуащ. Хуабэм игъэмэха футболистхэм псынщІагъэ яхэпъыжтэкъым, атІэ штрафнойхэр къызэрагъэсэбэпыным яужь итт. Апхуэдэхэм ящыщ зым екъуІэныгъэ къахуихьащ зэгъэрейхэм. 80-нэ дакъикъэм Къуэн Заурбэч бжыгъэр зэхуэдэ ищІыжащ - 2:2.

Топ дагъэкІам гугъущІэхэр къызыхилъхьэжа нэзрэндэсхэр ерыщу ипэкІэ кІуэтэу хуежьащ, арщхьэкІэ «Спартак-Налшыкым» и гъуащхьэхъумэхэм ахэр яблэкІысфыртэкъым.

ЗэІущІэм хуэхаа зэманым къыщІагъуа ІыхьитІым нэхъ пщыщІэ щызэхэкІащ. Япэ Іыхьэм зэрыщІидзэрэ дакъикъих нэхъ дэмыкІауэ ди щІалэхэм текІуэныгъэр къахуэзыхьа топыр Гугуевым дигъэкІащ - 2:3. Адрей къэнэжа зэманыр «Спартак-Налшыкым» и футболистхэм гугъущэ зрамыгъэхьу бжыгъэр яхьумэжыну яхуэзфІэкІащ.

Урысейм и Кубокыр къэхьыным и финалым и 1/32-нэ Іыхьэм хьихьэ зэІущІэу щыщІэхэлъэІуІум и 23-м екІуэкІынум «Спартак-Налшыкыр» Новороссийск и «Черноморец»-м щыпэщІэтынущ. Финалым и 1/64-нэ Іыхьэм ар 2:0-у «ІэфІыпс»-мефІэкІащ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

● КъБР-м и прокуратурэм

Лейзехьэхэр ирешынэ

Республикэм и прокурорым и къуэдзэ Махуэ Артур Іэ щІидзащ КъБР-м щыІэ МВД-м и лэжьакІуищым яхуэгъэзауэ къыщІэуІуаха уголовнэ Іуэхумкі Іэ тхылъым. Ахэр яГъэкъуаншэ УФ-м и УК-м и 286-нэ статьям и 3-нэ Іыхьэм и «а» пунктым къыщыгъэлъэгъуа щІэпхъаджагъэ зэралэжьам къыхэкІыу (я къулыкъур къагъэсэбэпу лей зэрызэрахьам папщІэ).

КЪЫЗЭРАХУТАМКІЭ, хабзэр къызэпаудри, зыхуэдэкІэ ику ит хьэлъагъэу къалъытэ фэбжь абыхэм цІыхухъум традзащ. Лей зытехьам тхьэмахуищым щІигъукІэ зригъэІэзэн хуей хъуащ.

Зэрагъэкъуаншэ тхылъыр къащта нэужь, щІэхэпльэн щхьэкІэ, уголовнэ Іуэхур судым иратащ.

ЗохащІыхьам папщІэ, дэтхэнэми тутнакъыу илъэси 10-м нэс къеХь, апхуэдэу илъэсищым нэбгырабгъэкІэ къулыкъу хэха иратыну е лэжьыгъэ пыуыхьІа ирагъэкІуэкІыну хуиткъым.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Іуэхущ1апІэ.

● Адэжь щІыналъэ

Сыт хуэдэ зэманми дахэщ Шэтхъурей гуэлыр. Ар Къэрмэхьэблэ къуажэм пэгъунэгъущ.
Сурэтыр **Къарей Элинэ** *трихащ.*

Ди газетым и къыкІэлъыкІуэ номерыр къыщыдэкІынур щыщхьэуІум и 12-рщ.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и япэ къуэдзэ), **Жыласэ Заурбэч** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Къаншокъуэ Эллэ** (жэуап зыхь секретарь), **Къардэн Маритэ, НэщІэпыджэ Замирэ, Хьэжыкъарэ Алик, ЩІхьэщэмыщІ Иэз.**

Езыгъэтхахэр
«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

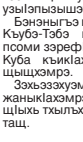

КъыдэзыгъэкІэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Іуэхухэмкі э - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ Іуэхущ1апІэхэм ядэлэжьэныкІэ - 42-60-53; хъыбарыщІэхэмкІэ, спортымрэ письмохэмкІэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтериемэ - 40-69-32; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Іэнатіэм - 42-26-41; сурэтчэхым - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап зхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху епльыкІэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьынырэ и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэныжьмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ Іуэхущ1апІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ къыдокІ.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.
КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 33

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ **Джатокъуэ Залинэ,** *редактору* **ЖьэкІэмыхъу Маринэ,** *корректорхэу* **Щоджэн Иннэ** *(1, 4, 6-нэ нап.),* **Щоджэн Заирэ** *(2, 3, 5-нэ нап.), корректорхэм я дэлэпкъуэгъу* **Нэужьокъуэ Заирэ.** *Компьютерхэр газетым и теплэр яІащ* **Дол Маринэ, Ныр Сандэ, Щомахуэ Марианнэ, Бецто Оксанэ,** *сурэтхэм елэжьар* **Бицу Жаннэщ.**

Номерыр «Адыгэ псалъэ» и компьютер Іэнатіэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 3.490 ● Заказ №1005